ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5049 — 12/25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1902 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 22 ՃԷՄԱԶԻ ԻԻ, ԱԽԸՐ 1320 — ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5049

درعلیه‌ده غلطه‌ده ﴿ آره‌ولك ﴾ غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Ցեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Տանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20 — 20 ՓԱՐԱ 20

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ճառեր կան որ գործ կը չակեն, ճառեր ալ կան որ գործ կ'աւրեն: Այս վերջին տեսակէն են Ֆրանսայի պատերազմական նախարար զօրավար Անտրէի եւ ծովային նախարար Պ. Բէլլէթանի խօսած ճառերը, որոնց մեծագոյն առաւելութիւնը այն կ'ըլլար, եթէ խօսած չըլլային բնաւ: Պ. Բէլլէթանի կողմէ Բրոսիքայի ու Պիզերթայի մէջ արտասանուած քաղաքական բանախօսութիւնները մանաւանդ, անքաղաքադիտութեան եւ անհեռատեսութեան գլուխ գործոցներ էին. այնպէս որ, ինչպէս հեռագիրները ծանուցին, նախարարապետ Պ. Բոմպ հարկ տեսած է յանդիմանել զինքը, այդ անզգոյշ լեզուին համար, որ հաւասարապէս կը վիրաւորէր Գերմանիան, Անգլիան եւ... նոյն իսկ Իտալիան, որուն հետ կատարեալ մերձեցում մը առաջ բերելու համար՝ Ֆրանսա առենէ մը ի վեր ամէն միջոց ի գործ կը դնէ: Իսկ իր մէկ պատասխանատու նախարարը այդքան անխոհեմ կերպով պաղջուր կը լեցնէ այդ յարաբերութեանց կարծեցեալ ջերմութիւնը վրայ: Պ. Բոմպ յանդիմանելով չշատացած՝ կարեւոր դատեց նաեւ յատուկ ճառ մը խօսիլ՝ ջնջելու համար իր անոչնչացեաց պաշտօնակցին բանախօսութեան առաջ բերած յոռի տպաւորութիւնը: Բայց հաւանական չէ որ Իտալիա բոլորովին թշնչուի առով, թէպէտ Հռոմէն քաջուած հեռագիր մը կը յայտնէ թէ իտալական լրագիրները գոհ են Պ. Բոմպի ճառէն եւ միջադէպը փակուած կը նկատեն: Չի ան միւնոյն ժամանակ Հռոմէն քաջուած ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ «Իտալիոյ թագաւորը 1903ին այցելութիւն պիտի տայ Անգլիոյ արքունիքը, իսկ Բարիզ այցելութեան մասին տակաւին որոշում մը տրուած չէ»: Մինչդեռ Բեռլերսպուրգի եւ Պէրլինի ուղեւորութիւններէն ետքը, աւելի հաւանայնապէս մերձաւոր կը համարուէր թէ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը Բարիզ այցելէր, որուն պիտի յաջորդէր նախագահ Պ. Լուպէի փոխադարձ այցելութիւնը Հռոմ: Մինչեւ անգամ կը դուշակէին թէ Ֆրանսայի նախագահին ըլլալիք ընդունելութիւնը Իտալիան մայրաքաղաքին մէջ՝ շատ աւելի գերազանցօրէն ջերմ պիտի ըլլար քան ո եւ է վեհապետի գտնելիք ընդունելութիւնը:

Այլ սակայն երբ Պ. Բէլլէթանի ճառը մէջտեղ եկաւ, ահա իբր անոր պատասխան հրապարակ հանուեցաւ Հռոմէն սա լուրը թէ Իտալիոյ թագաւորը առաջին անգամ Լոնտոն պիտի երթայ եւ ոչ Բարիզ: Սակէ աւելի ազդու պատասխան չէր կրնար տրուիլ Ֆրանսայի, որ իրաւունք ունի խիստ շատ ցաւելու իր մէկ (ծովային) նախարարին անզգոյշ լեզուին եւ անճահ խօսքերուն վրայ, զի անոնք պատճառ պիտի ըլլան որ Իտալիա բոլորովին Անգլիոյ գիրկն իյնայ: Հետեւապէս, Պ. Բէլլէթանի ծառայութիւնները իսպառ խոտոր կը համեմատին իր հայրենիքի շահերուն եւ ընդհակառակը մեծապէս կը նպաստեն Անգլիոյ քաղաքական հայեցակէտներուն: Ահա թէ անճարակ եւ կարճատես նախարար մը ինչպէ՛ս վնասակար կ'ըլլայ իր ազգին եւ պետութեանը, որուն համար որչափ մեղադրուի, դեռ քիչ է:

Գերմանիա սակայն այդ պատուական նախարարին խօսքերուն կարեւորութիւն անգամ չտուաւ, այլ ծիծաղելի եւ անիմաստ համարեց զանոնք: Այս արհամարհանքը ինքնին բաւական մեծ նախատինք է Ֆրանսայի համար, զի կը նշանակէ թէ բնաւ վախցող չկայ անկէ Հռենոսէն անդին, ուր ջուրի ձայն, անգործադրելի սպառնալիք եւ տկարութեան ջղագրգռութիւն կը թարգմանուին Ֆրանսայի նախարարներուն յոխորտալից եւ ուռուցիկ խօսքերը: Իրողութեան այդպէս ըլլալը դիտնալուն եւ կարելի եղածին չափ կացութիւնը փրկել ուզելուն համար է որ նախարարապետ Պ. Բոմպ փութաց հաղորդեցնիկ ճառ մը խօսիլ Պ. Բէլլէթանի դէմ, բայց օգուտ չունէր այլ եւս. արձակուած գնդակը իր նշանակէտին դպած էր արդէն, Իտալիա չէր կրնար մոռնալ թէ Պիզերթա Կարքեդոնի նմանցուած էր, որ կը նշանակէ թէ Ֆրանսա այնչափ թշնամի հռչակուած է իր մէկ նախարարին բերնով Իտալիոյ, որքան կարքեդոն ոխերիմ հակառակորդ էր երբեմն Հռոմայ: Այս ամէնուն հանդէպ լաւագոյն ընելիք մը չունէր Իտալիա, բայց միայն հռչակել անմիջապէս թէ իր թագաւորը Լոնտոն պիտի երթայ Անգլիոյ թագաւորին այցելութեան. իսկ Բարիզ երթալը որոշուած չէ, ըսել:

Հիմա թող մոռնէ Ֆրանսա թէ ինչպիսի ձեռքերու յանձնուած է իր նախարարութիւնը: Եթէ Պ. Բէլլէթան Ֆրանսայի թշնամիներու մանաւոր մէկ ագրանքով չէր որ այդ դժբախտ ճառը խօսեցաւ, ըսել է թէ ինքն ուրէն կատարեալ անխոհեմ ու անհեռատես մէկն է եւ բոլորովին անարժան այդպիսի բարձր պաշտօնի մը:

* * * Դիտելի է թէ երբեմն երբեմն լուրեր կը հրատարակուին, որ կը ծանուցանեն թէ ի մօտոյ ռուսական մեծ փոխառութիւն մը հրապարակ պիտի ելլէ, աւելորդ է ըսել թէ Ֆրանսայի մէջ: Սակայն, կ'արժէ գիտնալ թէ այդ լուրերը անհիմն քաներ չեն, եւ շատ չանցած կատարեալ ստուգութիւն պիտի գտնեն, զի կարելի բան չէ որ Զարին Ֆրանսա այցելութիւնը եւ Պ. Լուպէի Ռուսիա ուղեւորութիւնը անկարգ մնան Ռուսիոյ համար, եւ եթէ փոխառութիւն մը ուշացաւ այսքան ատեն, պատշաճութեան օրէնքներն ըստ կարելւոյն յարգելու համար էր: Չի շատ գէշ ազդեցութիւն պիտի ընէր հասարակաց մտքին վրայ, եթէ Զարին Ֆրանսայէն մեկնելէն կամ Պ. Լուպէի Ռուսիայէ վերադարձէն անմիջապէս յետոյ փոխառութիւն մը հրապարակ հանուէր: Իսկ հիմա որ այդ երկու եղելութեանց վրայ բաւական ժամանակ անցած է արդէն, այլ եւս ժամանակ է որ 1–2 միլիարդոց չէնք մը քաշուի Ռուսիոյ կողմէն իր դաշնակից Ֆրանսայի վրայ: Ահա այդ լուրն էր որ Բարիզի մեկ հեռագիրը կը ծանուցանէր նախորդ օրը, ըսելով թէ «Ռուսիա 5% նոր փոխառութիւն պիտի կնքէ»: Այնչափ հաւանական է այսպիսի փոխառութեան մը կնքումը, որքան զարմանալու չէ թէ ինչո՞ւ այսքան ուշացաւ, զի մոռնալու չէ թէ Ռուսիա դրամական մեծ տասնագի մէջ է, մինչ միւս կողմէ ալ մեծաքանակ ծախքերու շատ պէտք ունի, զորս, բացի Ֆրանսայէ, ուրիշ տեղէ չի կրնար հայթայթել: Եւ եթէ այդ ակնկալութիւնները չունենար, իրեն ինչ փոյթ հռչակել թէ անոր դաշնակից եղած է:

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի)

ՇՈՒՄԼԱ, 5 Սեպտ.

Բաղաքիս արդի վիճակը եթէ հինին հետ բաղդատելու ըլլանք, շատ տարբեր պիտի գտնենք, թէ՛ առեւտրական, թէ արհեստական, եւ թէ տեղւոյս հայ գաղութին գործերուն տեսակէտով: Ժամանակ մը, կրնամ ըսել թէ, լաւ եւ կոկիկ կացութիւն մը ունէր, իսկ հիմա ատոր ճիշդ հակառակը: Եթէ պատճառները որոնելու սկսինք, շատ երկար պիտի ըլլայ, մանաւանդ մերթոնց մասին: Այդ ամէնը զանց առնելով՝ կը փութանք ուրախացուցիչ լուր մը տալու Ասիա-Մէնրի ընթերցողներուն:

Բնիկ Թուրքիացի, Սէօյիւտեան Բեւրոբէ էֆէնտի ազդայինը 4–5 ամիսներէ ի վեր քաղաքս կը գտնուի իր ընտանիքով, ուղեւորութիւնը հաճոյքի արտայայտութիւն մը առաջ բերած էր մանկամարդ աղջկան դիմագիծերուն վրայ, որ միշտ գեղեցիկ, ազնիւ քարի անփայլ ու նուազկոտ գոյն մը առած էր դէմքը: Ներքին բոց մը կարծես կը լուսաւորէր իր ժպտուն դէմքը, որ շողշողուն դեղեցկութիւն մը երեւան կը բերէր:

Կառքը կանգ առաւ մեծ վանդակապատի մը առջեւ: Կեդրոնական տաղաւարին ճակատը, տեսակ մը այլանդակ Ալհամպրա, ոսկեզօծ տառերով, սա վերտառութիւնը կը կրէր սեւ մարմարի վրայ. «Տօքթ. Ժապիրիւսի արեւադարմանական հաստատութիւնը:» Ուղղակիորէն տախտակներու վրայ գրուած էր անունները այն հիւանդութեանց, որոնք լոյսով, արեւով կը դարմանուէին, ինչպէս ցնցղատապ, ծանրաշնչութեան, յօդացաւ, սրտի հիւանդութիւններ, տղոց ոսկրաթեւաբութիւն, եւն. եւն.:

Տօքթ. Ժապիրիւս զանդակը հնչեցուց եւ դուռը բացուեցաւ:

—Ձօն, նախընթրակ մը պատրաստէ, ըսաւ Ժապիրիւս խօսքը ծառայի մը ուղղելով, երբ նախասենեակին մէջ կը դասնուէր:

Բիչ յետոյ ընդունելութեան սրահին մէջ, սեղանի մը վրայ շարուած էին պաղած դարեջուր, բոնչ եւ հաստեաներ:

Տօքթ. Ժապիրիւս մեծարանքներ ըրաւ իր հիւրերուն:

—Արեւադարմանութիւնը, որուն կապած եմ անունս, եւ որ գիւտութիւնը չեղայրջելու վրայ է, սա սկզբունքէն առաջնորդուած է, յայտարարեց Ժապիրիւս.—բոլոր էակները զարգանալու համար պէտք ունին լոյսի եւ ջերմութեան: Սեխի տունկերու յատուկ մեծ ապակեդարաններու (cloches) նման ջերմանոցներ են ատոնք, ուր արեգակը կը թափանցէ. ահա իմ գիւտս, պարոնե՛ր եւ տիկնանե՛ր: Իմ սեխի ապակեդարաններս պիտի այցելէք, ըսել կ'ուզեմ մարդոց յատուկ ջերմանոցներ եւ դուք ինքներդ կը պատրաստէք արեւուղեան կապերատագործութեան արհեստը ուսուցանելու համար Պուլկարուհիներուն, կառավարութեան կողմէ պաշտօնի կոչուած ըլլալով: Այս պարագան պտսիւ կը բերէ մեզ՝ Շումլացի Հայոյս, քանի որ Հայ մըն է այդ արհեստական յաջողութիւնը ձեռք ձգողը: Ինչո՞ւ կապերատագործութիւն չսովորեցնենք մեր աղջիկներուն, որոնք առուրընէ մինչեւ իրիկուն, գլուխնին կախած՝ դերձակութեամբ կը զբաղին, առանց նիւթապէս օգտուելու եւ երբեմն ալ առանց պատառիկ մը հաց ունենալու: Շնորհիւ Բերոբէ էֆ.ի կապերատագործարանին, մեր աղջիկները կրնան նաեւ ապագայ մը ունենալ: Առաջին անգամն է որ Պուլկարիոյ մէջ հասատուած է այս տեսակ գործարան մը եւ այն ալ Շումլայի մէջ: Պէտք է օգտուինք այս առիթէն:

Սոյն հաստատութեան բացման հանդէսը տեղի ունեցաւ նախորդ ամսոյ վերջերը, քաղաքիս կառավարչին, քաղաքապետին եւ ուրիշ պաշտօնական անձերու եւ խուռն բազմութեան մը ներկայութեանը: Նախ խաչհանդիսատ կատարեցին, յետոյ բարեմաղթական աղօթքներ կարդացուեցան Ցերբիմնատ իշխանի արեւշատութեան համար: Այս արարողութենէն յետոյ, քաղաքապետը հակիրճ ատենաբանութիւն մը ըրաւ, ի մէջ այլոց սա խօսքերը ընելով. «Ազնիւ օրիորդներ, Ձանցնցէք սորվիլ այս արհեստը, որպէս զի արեւուղեան գեղեցիկ նմոյշներու վրայ գաղափար ունենաք. շատ քիչ ժամանակամիջոցի մը մէջ մեծ համբաւ պիտի ունենայ այս արհեստի մասին ամբողջ Պուլկարիան, եւ այն ալ Բերոբէ էֆ.ի շնորհիւ, որուն կը պարտինք երախտագէտ մնալ...» Յետոյ պուլկար աւագերէցը պլսական լեզուով օրհնութիւն մը տալով՝ փակեց հանդէսը:

* * *

Թէեւ չէի ուզեր տեղւոյս եկեղեցական եւ կրթական գործերուն վրայ խօսիլ հոս, սակայն վերջի ամիսներուն մէջ պատահած անտեղի իրողութիւններ պարտաւորեցին զիս քիչիկ մըն ալ գրելու այդ մասին: Նախ պէտք է խոստովանիլ թէ Շումլայի Հայը, մեծ մասամբ, երբ նորեկ մէկը տեսնէ, ըլլա՛յ կղերական, վարժապե՛տ, կամ վաճառական, մինչեւ երկինք կը բարձրացնէ եւ յետոյ կ'անուանարկէ զայն: Առնենք օրինակի համար, կրթական խնդիրը. ուսուցիչները, ճշմարիտը ըսելու համար, խղճմտօրէն աշխատեցան եւ արդիւնք ալ տեսնուեցաւ քննութեան ատեն. բայց չգիտեմ ինչ պատճառաւ հոգաբարձուներէ ոմանք չուզեցին որ դասատուները այս տարի մնան իրենց պաշտօններուն վրայ: Իրաց այս վիճակին մէջ, Թաղ. Խորհուրդի անդամները հակառակեցան հոգաբարձուներու որոշման եւ խնդիրը ծայրայեղութեան տարուեցաւ. ժողովուրդն ալ համակիր գտնուեցաւ Թաղ. Խորհուրդի անդամներուն: Ուստի հոգաբարձուները ուզեցին կառավարութեան միջամտութիւնը. այս տեսակ վիճակի մը ենթակայ եղած ենք: Ուրեմն հարցնելու իրաւունք չունիմ թէ՝ ո՞ւր մնաց Պուլկարահայոց Այցելու Հովիւը եւ կամ Առաջնորդը: Սոյն տողերուս խոնարհաբար կը խնդրեմ Ս. Պատրիարք Հօրմէ, որ միանգամ ընդ միշտ ուշադրութիւն դարձնէ Պուլկարահայոց վրայ, որոնք իրենց այս ընթացքով կորստեան կը դիմեն: Ցաւալի է ըսել հոս որ յիշեալ Տեար Սէօյիւտեան եւ քաղաքս հիւր եկած հեռագրական պաշտօնեայ Տեար Գ. Երանոսեան միջամտելով՝ փափաքեցան հաշտութիւն մը դոյացնել, բայց չյաջողեցան: Նոյն իսկ կարդ մը մարդիկ բամբասել սկսան յիշեալ երկու անձերը, ըսելով թէ «Ինչ իրաւունք ունէին ատոնք տեղական գործերուն միջամտելու.»

ԿՈՌՆԱԿ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹՈՐԹՈՆԸ (20)

ԲՕԼ-ՎԻՔԹՈՐ-ՄԱՐԿՐԻԹ

ՆԻՍԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԸ

Է

Լանտոյին երկու կորովի ձիերը կը սուրային դերբուկ դարիվայրին վրայ: Բիչ յետոյ նշմարուեցաւ արեւադարմանութեան տաղաւարին ապակիէ գմբէթը, որ արեւուն տակ կը լողլողար: Շէնքը կառուցուած էր աղիսէ, ճերմակ շաղախով պատուած:

—Հարնեւորներու երեւոյթ ունինք, ըսաւ Ֆէրմոն ժպտադին:

Կառքին մէջ՝ դերկոմսը նստած էր Ռօզի դիմաց, իսկ Ժաք՝ Լիւսիի դիմաց, որուն յոխորտ գեղեցկութեան վրայ կը հիանար: Ֆէրմոն իր նայուածքը յառած էր օրիորդ Արապէլլայի վրայ: Կառքով նստելուն եւ կարելի եղածին չափ կացութիւնը փրկել ուզելուն համար է որ նախարարապետ Պ. Բոմպ փութաց հաղորդեցնիկ ճառ մը խօսիլ Պ. Բէլլէթանի դէմ, բայց օգուտ չունէր այլ եւս. արձակուած գնդակը իր նշանակէտին դպած էր արդէն, Իտալիա չէր կրնար մոռնալ թէ Պիզերթա Կարքեդոնի նմանցուած էր, որ կը նշանակէ թէ Ֆրանսա այնչափ թշնամի հռչակուած է իր մէկ նախարարին բերնով Իտալիոյ, որքան կարքեդոն ոխերիմ հակառակորդ էր երբեմն Հռոմայ: Այս ամէնուն հանդէպ լաւագոյն ընելիք մը չունէր Իտալիա, բայց միայն հռչակել անմիջապէս թէ իր թագաւորը Լոնտոն պիտի երթայ Անգլիոյ թագաւորին այցելութեան. իսկ Բարիզ այցելութիւնը որոշուած չէ, ըսել:

Հիմա թող մոռանէ Ֆրանսա թէ ինչպիսի ձեռքերու յանձնուած է իր նախարարութիւնը: Եթէ Պ. Բէլլէթան Ֆրանսայի թշնամիներու մանաւոր մէկ ագրանքով չէր որ այդ դժբախտ ճառը խօսեցաւ, ըսել է թէ ինքն ուրէն կատարեալ անխոհեմ ու անհեռատես մէկն է եւ բոլորովին անարժան այդպիսի բարձր պաշտօնի մը:

* * * Դիտելի է թէ երբեմն երբեմն լուրեր կը հրատարակուին, որ կը ծանուցանեն թէ ի մօտոյ ռուսական մեծ փոխառութիւն մը հրապարակ պիտի ելլէ, աւելորդ է ըսել թէ Ֆրանսայի մէջ: Սակայն, կ'արժէ գիտնալ թէ այդ լուրերը անհիմն քաներ չեն, եւ շատ չանցած կատարեալ ստուգութիւն պիտի գտնեն, զի կարելի բան չէ որ Զարին Ֆրանսա այցելութիւնը եւ Պ. Լուպէի Ռուսիա ուղեւորութիւնը անկարգ մնան Ռուսիոյ համար, եւ եթէ փոխառութիւն մը ուշացաւ այսքան ատեն, պատշաճութեան օրէնքներն ըստ կարելւոյն յարգելու համար էր: Չի շատ գէշ ազդեցութիւն պիտի ընէր հասարակաց մտքին վրայ, եթէ Զարին Ֆրանսայէն մեկնելէն կամ Պ. Լուպէի Ռուսիայէ վերադարձէն անմիջապէս յետոյ փոխառութիւն մը հրապարակ հանուէր: Իսկ հիմա որ այդ երկու եղելութեանց վրայ բաւական ժամանակ անցած է արդէն, այլ եւս ժամանակ է որ 1–2 միլիարդոց չէնք մը քաշուի Ռուսիոյ կողմէն իր դաշնակից Ֆրանսայի վրայ: Ահա այդ լուրն էր որ Բարիզի մէկ հեռագիրը կը ծանուցանէր նախորդ օրը, ըսելով թէ «Ռուսիա 5% նոր փոխառութիւն պիտի կնքէ»: Այնչափ հաւանական է այսպիսի փոխառութեան մը կնքումը, որքան զարմանալու չէ թէ ինչո՞ւ այսքան ուշացաւ, զի մոռնալու չէ թէ Ռուսիա դրամական մեծ տասնագի մէջ է, մինչ միւս կողմէ ալ մեծաքանակ ծախքերու շատ պէտք ունի, զորս, բացի Ֆրանսայէ, ուրիշ տեղէ չի կրնար հայթայթել: Եւ եթէ այդ ակնկալութիւնները չունենար, իրեն ինչ փոյթ հռչակել թէ անոր դաշնակից եղած է:

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի)

ՇՈՒՄԼԱ, 5 Սեպտ.

Բաղաքիս արդի վիճակը եթէ հինին հետ բաղդատելու ըլլանք, շատ տարբեր պիտի գտնենք, թէ՛ առեւտրական, թէ արհեստական, եւ թէ տեղւոյս հայ գաղութին գործերուն տեսակէտով: Ժամանակ մը, կրնամ ըսել թէ, լաւ եւ կոկիկ կացութիւն մը ունէր, իսկ հիմա ատոր ճիշդ հակառակը: Եթէ պատճառները որոնելու սկսինք, շատ երկար պիտի ըլլայ, մանաւանդ մերթոնց մասին: Այդ ամէնը զանց առնելով՝ կը փութանք ուրախացուցիչ լուր մը տալու Ասիա-Մէնրի ընթերցողներուն:

Բնիկ Թուրքիացի, Սէօյիւտեան Բեւրոբէ էֆէնտի ազդայինը 4–5 ամիսներէ ի վեր քաղաքս կը գտնուի իր ընտանիքով, ուղեւորութիւնը հաճոյքի արտայայտութիւն մը առաջ բերած էր մանկամարդ աղջկան դիմագիծերուն վրայ, որ միշտ գեղեցիկ, ազնիւ քարի անփայլ ու նուազկոտ գոյն մը առած էր դէմքը: Ներքին բոց մը կարծես կը լուսաւորէր իր ժպտուն դէմքը, որ շողշողուն դեղեցկութիւն մը երեւան կը բերէր:

Կառքը կանգ առաւ մեծ վանդակապատի մը առջեւ: Կեդրոնական տաղաւարին ճակատը, տեսակ մը այլանդակ Ալհամպրա, ոսկեզօծ տառերով, սա վերտառութիւնը կը կրէր սեւ մարմարի վրայ. «Տօքթ. Ժապիրիւսի արեւադարմանական հաստատութիւնը:» Ուղղակիորէն տախտակներու վրայ գրուած էր անունները այն հիւանդութեանց, որոնք լոյսով, արեւով կը դարմանուէին, ինչպէս ցնցղատապ, ծանրաշնչութեան, յօդացաւ, սրտի հիւանդութիւններ, տղոց ոսկրաթեւաբութիւն, եւն. եւն.:

Տօքթ. Ժապիրիւս զանդակը հնչեցուց եւ դուռը բացուեցաւ:

—Ձօն, նախընթրակ մը պատրաստէ, ըսաւ Ժապիրիւս խօսքը ծառայի մը ուղղելով, երբ նախասենեակին մէջ կը դասնուէր:

Բիչ յետոյ ընդունելութեան սրահին մէջ, սեղանի մը վրայ շարուած էին պաղած դարեջուր, բոնչ եւ հաստեաներ:

Տօքթ. Ժապիրիւս մեծարանքներ ըրաւ իր հիւրերուն:

—Արեւադարմանութիւնը, որուն կապած եմ անունս, եւ որ գիւտութիւնը յետզայրջելու վրայ է, սա սկզբունքէն առաջնորդուած է, յայտարարեց Ժապիրիւս.—բոլոր էակները զարգանալու համար պէտք ունին լոյսի եւ ջերմութեան: Սեխի տունկերու յատուկ մեծ ապակեդարաններու (cloches) նման ջերմանոցներ են ատոնք, ուր արեգակը կը թափանցէ. ահա իմ գիւտս, պարոնե՛ր եւ տիկնանե՛ր: Իմ սեխի ապակեդարաններս պիտի այցելէք, ըսել կ'ուզեմ մարդոց յատուկ ջերմանոցներ: Նախորդ դպրոցական կարգադրութիւնները նորէն մառցուած ըլլալով՝ աշակերտներու թիւը՝ համաձայն 99 թուականին բարձրացած էր կրկին 65ի, չնայելով թէ պատսպարանքի տեղ կը պակսէր: Անցեալ չրջանին, Պ. Ցակոբէն դատ՝ հրաւիրուած էր նաեւ Պ. Հայկը. կային օգնականներ ալ Պ. Պ. Դաղրիկ եւ Մարքրէ, իբր հսկող եւ օգնական նշանակուած էր նաեւ Եղիշէ Տ. Կարապետեանը՝ եկեղեցական ձայնագրութեան ուսանողներէն: Աշակերտներու թիւին առաւելութիւնը դարձեալ յուսախաբութիւն մըն էր, որովհետեւ դարձեալ հիմնաւոր կերպով որոշուած չէր թէ քանի՛ տարի պէտք է պահել աշակերտները, թէ ի՞նչ եւ որքա՞ն քաներ պէտք է սորվին: Նախորդ Տեղապահ հօր օրով չորս տարւոյ չրջան մը որոշուած էր, սակայն այնպիսի պայմաններով, որոնց գործադրութիւնը դժուար էր եւ մանաւանդ դպրոցական ծրագիրն ալ անբաւական կը նկատուէր: Նոյն իսկ ընդունուած ծրագիրն ալ գործադրելու համար գէթ երկու կարող ուսուցչի պէտք ունէին եւ որոնք ձեռք չէին տար, գրեթէ այն պատճառով, որ ապահովուած չէր անոնց թոշակներուն վճարումը: Պատրիարքարանը տարեկան 60 ոսկիի թոշակ մը սահմանէ թէեւ, գրեթէ 12 որբերու պատսպարման համար, սակայն մնկէ զատ դրամական ուրիշ հատատուն հասոյթ չէ սահմանուած դեռ:

Ինչպէս ամէն առթիւ ըսուած է, կը կրկնենք թէ Ս. Կարապետի վարժարանը կամ կանոնաւոր եւ ժամանակակից կրթութեան համապատասխան վիճակ մը ունենալու է, կամ բնաւ ըլլալու չէ: Չի ինչ օգուտ ունի Ս. Կարապետի վարժարանը, եթէ գիւղային պարզ նախակրթարանի մը ատիճանին մէջ պահուի:

Մշոյ եկեղեցական ընդարձակ թեմը իր վանքերով եւ եկեղեցիներով չարուեակ կարօտ կը մնան վարդապետի, քահանայի, վարժապետի եւն.: Այս կարօտութիւնը ո՛րկէ սառնայ: Մշոյ թաղային վարժարանները, իրենց անջատ դրութեամբ երբեք չեն կրնար այդ արդիւնքը տալ, նոյնպէս վանական արդի վարժարանները: Արդէն ամէնէն յարմար վայրը՝ որ պիտի կրնայ մարմնաւորել եւ իրագործել կրթական այս անհրաժեշտ պէտքը, մի միայն Ս. Կարապետի վանքն է:

Անարգարանալի ժամավաճառութիւն մըն է հանդիսատես մնալ այս մայրավանքի վարժարանին արդի անդոհացուցիչ վիճակին: Բացի նախորդ Մխիթարեան կարգ մը չրջանաւարտներէն եւ Ս. Կարապետի վարժարանին նախորդ քանի մը աշակերտներէն, երկար տարիներէ հետէ ո՛չ քաղաքին եւ ոչ ալ վանական վարժարանները ի վիճակի չեն չնորհքով աւարտականներ ընծայելու: Բանի որ դիւրութիւն ունինք, ինչո՞ւ համար տեղական դպրոցներէ չհասցնենք ուսուցիչներ: Եւ արդէն վարժարաններու համար եղած նիւթական զոհողութիւնները այն ատեն միայն կ'արդիւնաւորին, երբոր կարելի ըլլայ ընծայել այնպիսի չրջանաւարտներ, որ յաջող ըլլան գործածուելու եկեղեցական, կրթական, առեւտրական ասպարէզներու մէջ:

Այն օրէն, երբ որքանոցներ սկսան բացուիլ այս կողմերը, մինչեւ հիմայ չարունակ դիտել տուինք թէ մեզ նման աղքատ միջավայրի մը համար բարերաղութիւն է օգտուիլ այս որքանոցներու գոյութենէն: Ինչ հարկ երեք տեղով դատ դատ որքանոցներ պահել (Ս. Կարապետ՝ տարեկան 60 ոսկի, Ս. Յովհաննէս՝ 60, Առաքելոց վանք՝ 190, որդեգիրներով՝ 200), դրութիւն մը որ արդելք կ'ըլլայ անջատ որքանոցներու կրթութեան եւ արուեստապէս զարգացման: Եթէ այս որքանոցները միանային Ս. Կարապետի մէջ կրթական եւ արուեստական երկու օրոշ ճիւղերով բարձրագոյն քանի մը դասարաններու յաւելումով, մինչեւ ցարդ պիտի ունենայինք ոչ միայն արուեստագէտ աւարտողներ, այլ ընտիր վարդապետներ, քահանայացուներ եւ վարժապետներ: Մեղք չէին, եւ տխուսաբեր չէին այնքան ուշիմ, ընդունակ, աշխատասէր որբերը, որ կիսաւարտ, խիստ համբակ ու թերուս վարժարանէն դուրս կելլեն: Ինչ պիտի ընեն, ինչպէս պիտի ապրին: Բանի որ կարելի էր մասնորակն լաւ պաշարով ու գործօն արուեստագիտութեամբ օժտել զանոնք, առանց աւելորդ ծախքերու, առանց ծանրաբեռնուելու, ուրեմն մեղք էր որ անտեսուեցաւ եւ կամ իսպառ չըլլայ. զի լաւ է անադան քան երբեք: Այդ խնդրոյն վրայ որքանոց-դպրոցներու վարիչ մարմնոց ուշադրութիւնը հրաւիրելով՝ կը փակենք այս տողերը:

ԴԵՂԱՄ

Արտաքին Լուրեր

ՀԱՅԹ

Վերջին դեպքերուն ծագումը.— Օրինական խնդիր մը.— Կուսակցութիւնները:

Հայթիի հանրապետութիւնն ալ չուզեր վար մնալ իր դրացիներէն՝ Բոլոմպիայէն ու Վէնէզուէլայէն: Ժամանակէ մը ի վեր ինք ալ իր ներքին խնդիրները ունի անոնց պէս: Հայթիի համար այդ վիճակը զարմանալի բան մը չէ: Առանց երթալու մինչեւ Քրիսթաֆոր Քոլոմպոս, որ այդ կղզին գտաւ 1492ին, եւ վերջին դարուն չրջանը միայն առնելով, ուրկէ կը սկսի Հայթիի անկախութիւնը, հարիւր տարուան մէջ բաւական ներքին խնդիրներ ունեցաւ: Անթիլեան այդ մեծ կղզին որ Բուպայէն յետոյ երկրորդն է: Այս անգամուանը օրինական խնդիրէ մը ծագում առած է: Թիրէխպաս Սիմոն Սամ 1896 փետրուար 15ին նախագահ ընտրուած էր: Հայթիի մէջ նախագահին պաշտօնավարութեան պայմանաժամը եօթը տարի է, որով անոր պայմանաժամը կ'աւարտէր անցեալ մայիս 15ին: Այս տարուան սկիզբները խնդիր մը ծագեցաւ հինգնական օրէնքին տրամադրութեանը մասին՝ այսինքն թէ նախագահին պաշտօնավարութիւնը եօթերորդ տարիի՞ն մայիս 15ին թէ այդ տարին աւարտելէն ետքը եկած մայիս 15ին կ'աւարտի: Առաջին պարագային Սամ նախագահին պաշտօնը աւարտած էր 1802 մայիս 15ին. իսկ երկրորդինը՝ 1903 մայիս 15ին պիտի աւարտէր: Այդ առթիւ վիճաբանութիւն ծագածին պէս, զանազան կուսակցութիւնները երեւան ելան, մանաւանդ որ Երեսփ. Ժողովին համար ալ նոր ընտրութիւններ կը կատարուէին: Սամ նախագահը որ լաւ գիտէր հարիւր տարիի վեր պատահածները, պայքարէ ետ կենալով վճռական որոշում մը տուաւ. հրատարեցաւ եւ Ֆրանսական չղջնաւոյ մը մեկնեցաւ: Կուսակցութիւնները նորէն գործի սկսան անոր յաջորդին ընտրութեանը համար: Նախկին նախագահ Պ. Պուարոն–Բանալի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ: Նոր զօրավարը պատերազմական նախարար էր եւ չորս հազար զինուորներու գլուխ անցած կ'աջակցէր այդ յանձնաժողովին, որ Երեսփ. Ժողովին ընտրութիւնները աւարտել կուտար, ուրկէ յետոյ նոր նախագահի մը ընտրութեան պիտի ձեռնարկուէր: Ընտրելիներու միջեւ անհամաձայնութիւն մը ծագեցաւ: Այդ ընտրելիներն են ելմտական նախկին նախարար Պ. Բալիսթէն–Ցուշար որ Մարթինիք կը գտնուի եւ ելմտական նախկին նախարար ու Բարիզի դեսպան Պ. Անթէնոր Ֆիրմէն: Ցանձնաժողովը ընտրողներուն վրայ ազդեցութիւն բանեցուց ի նպաստ Պ. Ցուշարի, ինչ որ պատճառ եղաւ անհամաձայնութեան: Ատոր վրայ Պ. Ֆիրմէն մեկնեցաւ Հայթիէն՝ իր հետ տանելով Սանտալ ու Ժան Ժիւմօ զօրավարները եւ Բիլլիք ծովակալը: Գալով Նոր զօրավարին, իր նախկին՝ Պ. Ֆիրմէնի հակառակորդ մնաց: Պ. Ֆիրմէն որոշած ըլլալով մաքառիլ, ազդեցութեան այդ պայքարին մէջ, Կոնտիվ գնաց Բրեթ–ա–Ֆիքրօով, որ

—Տիեզերական միտք մըն էք, չեմ զարմանար, բաւ Թալէվ դերկոմսը, ցոյց տալով Ժապիրիւսի լամպակը, ուր կարմիր ոգէթի մը կար:

— Բորթուկալեան պատուանշան մըն է, պատասխանեց Ժապիրի

Հաթիի միակ մարտանաւն էր՝ Բիլլիք ծովակալին հրամանատարութեանը տակ։ Պ. Ֆիրմէնն ինք ալ հոն յանձնաժողով մը կազմեց։ Երկու կուսակցութիւնները դէմ առ դէմ եկան։ Պ. Ֆիրմէնն փոքրագոյն ռազմակոծել Քաբ–Հաթիէնը եւ փոքր Կոավ քաղաքը պրեցաւ։ Օսար տէրութիւնները մարտանաւեր ղրկեցին։ Այդ միջոցին էր որ պատահեցաւ Քրեթ-ա-Բիհրօի միջադէպը։ Այդ թնդանօթակիրը, ինքզինքին պատերազմիկի հանդամանք տալով, խուզարկութիւն կատարեց գերմանական Մարfոմանիա չոգենաւը, որ ռազմամթերք կը տանէր հակառակ կուսակցութեան։ Հաթիի թնդանօթակիրը գրաւեց գերման չոգենաւին բեռը։ Գերմանիա հաւատացում չպահանջեց։ քանի մը օր ետքը գերման Բանքիր չոգենաւը ընկղմեց Բրեթ-ա-Բիհրօն կոնսիլի բացերը։ Թնդանօթակրին կորուստը կ'երեւայ թէ վերջ մը պիտի տար Պ. Ֆիրմէնի կուսակցութեան գործառնութիւններուն, բայց անոնք չեն վախար, եթէ բուն իսկ իրենց յայտարարութեանը համար յոյս չունին, միւս կուսակցութեան վէճերէն բան մը կը սպասեն, վասն զի երբորդ ընտրելի մըն ալ մէջտեղ եղած է՝ այն է Պ. Սէնէք Մոնբէլիէր։ Հաթիէն առնուած վերջին լուրերու նայելով, մեծ հակառակութիւն մը կայ Ֆուշարի ու Սէնէքի կուսակցութիւններուն միջեւ։ Այս վերջինները յաջողած ըլլալով ընտրել նոր Երեսփ. Ժողովին դիւանը, վաւերացնել տուին ութ երեսփոխաններու ընտրութիւնը, զոր հակառակորդները անվաւեր կը նկատէին, ըսելով որ ապօրէն վերպով կատարուած են ութ շրջանակներէ, ուր կրկին ընտրութիւն կատարուած է։ Հիմա Երեսփ. Ժողովը երկուրեակ տասնըվեց երեսփոխաններ ունի, որոնց վաւերացումէն կախում ունի իրական մեծամասնութեան մը կազմութիւնը՝ նախագահական ընտրութեան համար։

ԱՒՍՏՐԱԼԻՈՅ ԳՈՐԾԵՐ

Տագնապ մը Վիքթորիա նահանգին մէջ.— Գաղթավայրի նահանգներուն բնակչութիւնը.— Առաջարկ մը.— Կառավարական պաշտօնատարներու բոլակները։

Բաւական ծանր տագնապ մը ծագած է աւստրալեան դաշնակցութեան գլխաւոր նահանգներէն՝ Վիքթորիայի մէջ։ Այս գաղթավայրը ամէնէն աւելի փոքր է հողի ընդարձակութեան տեսակէտով, հարաւային Նոր Կալէզի ու հարաւային Աւստրալիոյ մէջեւ սեղմուած ըլլալով։ Վիքթորիա 227,000 քառակուսի քիլոմէդր տարածութիւն ունի, մինչ արեւմտեան Աւստրալիան՝ 975,000, Բուլինսլէնտ՝ 668 հազար, հարաւային Աւստրալիա՝ 280,000 եւ հարաւային Նոր Կալէնտ՝ 310,000։ Հակառակ այս պզտիկութեան, Վիքթորիայի բնակչութեան թիւը կը գերազանցէ միւս նահանգներունը, բացի հարաւային Նոր Կալէնտէն, որուն բնակչութիւնն է 1 միլիոն 300,000, մինչ Վիքթորիայինն է՝ 1,200,000։ Մէլպըրնի մէջ կը գտնուի 475,000 հոգի, իսկ Սիտնէյ կը պարունակէ 488,000։ Աւստրալեան քաղաքականութեան ու վաճառականութեան այս երկու մայրաքաղաքները իրարու հետ կը մրցին գերակշռութեան տեսակէտով, այնպէս որ Հիմնական Օրէնքին յանլով, կը պահանջեն որ կուսակալը իրենց մայրաքաղաքներուն մէջ բնակութիւն հաստատէ։ Այս կրկին բնակարաններու պատճառած չափազանց ծախքերուն հետեւանքովն է որ կուսակալ Լորտ Հոբհաուս տրժարեցաւ իր պաշտօնէն, զոր առժամապար կը վարէ հարաւային Աւստրալիոյ ընդհանուր կուսակալը՝ Լորտ Թէնիսընն։ Աւստրալեան դաշնակցութեան կազմութիւնը դժուարութիւններ առաջ բերած է աւստրալեան զանազան գաղթավայրերուն, մանաւանդ Վիքթորիա նահանգին մէջ, ուր քաղաքական վարիչները ինքզինքնուն կը հարցնեն թէ պէտք կար կեդրոնական կառավարութիւն մը ու խորհրդարանական կատարեալ դրութիւն մը ունենալ, վարչական ծախքերը անհամարար ընելով հանդերձ։ Մանաւանդ դիւրին չէ հարկ եղած պաշտօնեաները գտնել թէ՛ Մէլպըրնի կեդրոնական կառավարութեան եւ թէ տեղական վարչական գործերուն համար։ Այս նկատումներէն առաջնորդուած, Վիքթորիայի նախարարարատ Բիլքօր ա-ռաջարկած է հանրամասական զեղչ մը ընել կառավարական պաշտօնեաներու թոշակներուն վրայ։ Այս առաջարկութիւնը չատ գէշ ընդունելութիւն դտեր է պետական պաշտօնատարներու կողմէ, որոնք կրցին գաղթավայրի Խորհրդարանի մեծամասնութիւնը իրենց կողմը չահել եւ առաջարկը մերժել տալ 33ի դէմ 44 ձայնով։ Սակայն նախարարապետ Պ. Բիքօք ինքզինքը պարտուած չզգաց, պաշտօնատարներու ամսաթոշակներուն վրայ հանրական զեղչ մը ընելու իր առաջարկին օգտակարութեանը վրայ համոզուած, կուսակալին իրաւարարութեան դիմելով՝ կրցած է Խորհրդարանին լուծումը ձեռք բերել։ Հիմա չատ բուռն պայքարի մը կը սպասուի, որովհետեւ նախարարապետը դրած ունի չատերու զօրաւոր խմբակցութեան մը դէմ, որոնք իրենց սպառնացած վտանգը զգալով ամէն ջանք ի գործ պիտի դնեն ի դերեւ հանելու համար ծրագրուած բարենորոգումը։ Խորհրդարանի անդամներուն յառաջիկայ ընտրութեանց՝ մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասուի, ոչ միայն Վիքթորիայի մէջ, այլ իսկ մայր-երկրին՝ Անգլիոյ մէջ։

ԳՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ծովային ու դասական նահարարներու ուղեւորութիւնը.— Բոսիֆայի մէջ.— Նախարարական ճառեր։

Պասքիա, 20 սեպտ.— Հայկերոյթին առն Պասքիայի (Բոսիֆք) դեր-կառավարիչ Պ. Պոսիւ բարի գալուստ մաղթեց նախարարներուն եւ բաժակ պարպեց Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին կենացը։ Պասքիայի երեսփոխան Սոթիմա գնդապետը խօսք առնելով յատակօրէն պարզեց Բոսիֆքայի պէտքերը։ Պ. Սրէն, վալլուն ճառով մը, մեծ անկողմնակալութեամբ պաշտպանեց Բոսիֆքայի զանազան քաղաքներուն չահերը։ Ուզեց գիտնալ թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ օսար լրագրիները, ազգայնական կուսակցութեան թերթերուն ըսածին վրայ հիմնուելով, կրցան Պ. Բէլլըթանի կողմէ Ապաչիոյի մէջ խօսուած ճառը պատերազմի կարծակ մը նկատել, մինչդեռ այդ ճառը ինչպէս բոլոր լսողներն ալ կը վկայեն, խաղաղասէր էր։ Դատական նախարար Պ. Վալլէ ալ խօսեցաւ ազատական կուսակցութեանց վրայ որոնք, ըստ, նախարարութիւնը կ'ամբաստանեն իբրեւ ազատասէր։ Պ. Վալլէ յարեց թէ ընդհակառակը այդ կուսակցութիւններն են որ կը մաքառին ինքնայի հաստատութեանց դէմ։ Նախարարը ըստ նաեւ թէ երեսփոխական ընտրութեանց համար կոչում ըրին կիներուն, որպէս զի իրենց դրամը եւ հրապոյրներովը գործակցին, վասն զի անոնց իւրաքանչիւրը կրնար դէթ ընտրող մը չահիլ։ Նախարարը յետոյ խօսեցաւ կրօնական միաբանութեանց վրայ եւ ըսաւ թէ ներկայ դաշինքը օրէնք մը միայն կը գործադրէ որ Խորհրդարանին կողմէ քուէարկուած է։ Ծովային նախարար Պ. Բէլլըթան ալ խօսեցաւ եւ ըստ թէ պակասութիւն մը եթէ ունի, այն ալ մինչեւ հիմա չատ խաղաղասէր ըլլալն է։ Պ. Բէլլըթան յարեց.—«Մեծ բարեկամութիւն մը ունիմ Իսպանիոյ համար եւ ամէն պարագաներու մէջ դայն պաշտպանած եմ։ Ամբողջ մարդկութեան բարեկամն եմ եւ կը զարմանամ թի ինչո՞ւ երկրակալութեան գաղափարներ կը վերագրուին ինծի. ատիկա չատ անձարակ մեքենայութիւն մըն է։» Նախարարը խօսելով Բոսիֆքայի վերաբերեալ, ըսաւ թէ այդ կղզին մեծ հրապոյր կ'ազդէ իր բնական դիրքովը, կապոյտ ծովովը, լեռներովը եւ ձիթենեաց անտառներովը. բայց ամէնէն աւելի զինքը հրապարակը այն պարագան է, որով Բոսիֆքան գուած է ամբողջութեամբ ու անկեղծութեամբ կապուած Ֆրանսայի Հանրապետութեան, եւ թէ այդ տպաւորութիւնը միայն Պասքիայի փողոցներուն մէջ չէն անցած ատենը զգացած է՝ բարի Ֆրանսացիներու մէջտեղէն։ Նախարարը յարեց թէ Բոսիֆքայի մէջ հաղորդակցութիւնները ամէն տեսակէտով գոհացուցիչ չեն եւ թէ կառավարութիւնը հարկ եղածը պիտի ընէ՝ դարման մը տանելու համար։ Պ. Բէլլըթան յարեց որ նախարարութիւնը կը մաքառի յետադիմութեան ու ստահօսութեան դէմ, որոնք կ'սպառնային կղերականութեան ետին։ Ծովային նախարարը խօսքը աւարտելու պահուն նորէն ձեռք առաւ Ապաչիոյի մէջ խօսած իր ճառը. ըստ թէ միայն նպատակ մը ունի, այն է պահպանել Ֆրանսայի ամբողջութիւնը եւ ոչ թէ յարձակումներ պատրաստել որոնք անվայել պիտի ըլլան Ֆրանսայի նման մեծ ազգի մը որ հիմա բարոյական յաղթանակներ միայն տանիլ կ'ուզէ։

Պ. ԲՐԻԻԿԷՐ

Թրանսվալի նախկին նախագահին ընթացքը.—Վիեննայի լրագիրներուն կարծիքը։

Վիեննայի թերթերը սապէս կը խօսին Պ. Բրիւկէրի վրայ.—«Թրանսվալի նախկին նախագահ Պ. Բրիւկէր ալ եւս որոշեց հաղորդութիւն կնքել Անգլիոյ հետ։ Թէեւ Պ. Բրիւկէրի ենթակայ եղած ազէտին համար անկարելի է անոր վրայ չցաւիլ, բայց միւս կողմէ դժուար է չխոստովանիլ թէ՝ Պ. Բրիւկէր Թրանսվալէն մեկնելովը սխալ մը գործեց։ Եթէ Լորտ Ռոպերթսի յաղթութիւններէն եւաքը Թրանսվալ մնար եւ Անգլիոյ պահանջումներուն մէկ մասը ընդունելով պատերազմիներուն միջեւ հաշտութիւն մը գոյացնելու աշխատէր, պէտք տարրին թշուառութիւնները բաւական թեթեւցած պիտի ըլլային։ Ժամանակ մը ի վեր Պ. Բրիւկէրի ցոյց տուած հաշտարար հոգումը, անշուշտ լաւ ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ Անգլիոյ կողմէ, մանաւանդ երբ Պ. Բրիւկէր յաջողի համոզել պէտք զօրավարները որ եւս կենան Պէտներուն նպաստ հաւաքելու նպատակով կատարուելիք ուղեւորութենէն։ Անգլիա պիտի գնահատէ Պ. Բրիւկէրի ընթացքը եւ հաւանութիւն պիտի յայտնէ։ Պոէր զօրավարներուն ուղեւորութեանը ատեն տէրութիւնները ո՛րքան ալ արդիւն, դարձեալ անկարելի է որ Անգլիոյ դէմ թշնամական ցոյցեր տեղի չունենան։ Պ. Բրիւկէրի ազդեցութեամբ եթէ այդ ուղեւորութիւնը չկատարուի, հարաւային Ափրիկէի մէջ անդորրութիւնը շուտով պիտի վերահաստատուի։»

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Խորհրդարանին բացումը.— Վարժարանեներու ծրագիրը.— Լորտ-Քաղաքապետին հացկերոյթը.— Անգլիա ու Ճաբոն։

Լոնտոնի լրագիրներէն չատերը կը խօսին Խորհրդարանի նստաշրջանին վերաբացման վրայ, ուր պիտի աւարտի հանրային վարժարաններու օրինագիծին վիճաբանութիւնը՝ նախարարապետ Պ. Պալֆուրի կողմէ ներկայացուած՝ կառավարութեան անունով։ Լրագիրներէն ոմանք կ'ըսեն թէ այդ կարեւոր վիճաբանութեան արդիւնքէն յայտնի պիտի ըլլայ թէ ե՞րեսփ. Ժողովը պիտի լուծո՞ւ թէ ոչ։ Նոյն թերթերը կը յարեն թէ լուծումը այնքան հաճելի պիտի չըլլայ նախարարութեան, վասն զի վստահ չէ թէ ընտրական նոր պայքարի մը մէջ պիտի կրնայ ձեռք բերել երկու տարի առաջուան յաղթութիւնը. սակայն ընդհանրապէս կը կարծուի թէ վարժարաններու այդ օրինագիծը պիտի ընդունուի Երեսփ. Ժողովին կողմէ, հակառակ քանի մը երեսփոխաններու բողոքներուն, մանաւանդ թէ իրլանդացի երեսփոխանները միշտ նպաստաւոր եղած են Պ. Պալֆուրի ծրագրին։

—Լոնտոնի Լորտ-Քաղաքապետը հոկտ. 15ի չորեքշաբթի օրը իր պաշտօնարանին մէջ մեծ հացկերոյթ մը պիտի տայ ի պատիւ նախարարապետ Պ. Պալֆուրի։ Խորհրդարանի անդամներէն չատերը ընդունած են հրաւէրը, մանաւանդ Պ. Չեմպրլէն, Լորտ Լանսդաուն, Լորտ Ճորճ Համիլթըն, Պ. Պրոտրիք, Լորտ Սէլբորն եւ այլն։ Նախարարապետը կարեւոր ճառ մը արտասանելով պիտի պարզէ Անգլիոյ կառավարութեան քաղաքականութիւնը։

— Դիւանդիտական չրջանակներուն մէջ եղած զրոյցի մը նայելով Լոնտոնի ճարտարական դեսպանութիւնը եւ Թոքիոյի բրիտանական դեսպանութիւնը մեծ դեսպանութեան պիտի վերածուին։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԻՆ ԱՆԵՐՈՐԴԻՆ

Ճարպիկ խաղդախ մը.— Ֆորքար կոմսին գիր խաղդախուած.— Ճաշարանապետին հաւատեցոյցը։

Զորս ամիս առաջ Բօլ Իւպէրթի անուն երիտասարդ մը Լը Շասէոր է Բէհօր Ֆրանսիսկ լրագրին դրասենեակը ներկայացաւ, որուն տնօրէնն է երեսփոխան Ֆորքար կոմսը։ Երիտասարդը, ըսելով որ այդ լրագրին զրաված խնդիրներուն մէջ մասնաւոր հմտութիւն մը ունի, առաջարկեց յօդուածներ գրել։ Յօդուածները ընդունուեցան ու հրատարակուեցան եւ վճարումներ ալ եղան։ Բօլ Իւպէրթի չարունակեց եւ քիչ ատենէն կոմսին վստահութիւնը գրաւելով, աստիճանաբար ուզեց Ֆորքար կոմսին ունեցած ձեռագիրները պրպտելու, իր հրատարակելիք մէկ աշխատասիրութեանը համար։ Կոմսը հաւանեցաւ. եւ դայն զրկեց Ֆոպուր Սէն-Մարթէն թիւ 119, ուր կը դտնուին իր ձեռագիրները։ Իւպէրթի գնաց այդ տեղը եւ իրեն ցոյց տրուած վստահութենէն օգտուելով, ձեռք անցուց կոմսին այցեքարտերը եւ Երեսփ. Ժողովին դրոշմը կրող նամակի թուղթեր։ Առկէ ետքը Բօլ սկսաւ ճոխ կեանք մը վարել։ Իբրեւ Ֆորքարի կոմսը ներկայացնելով ինքզինքը՝ ճաշարաններու մէջ վարկ մը ունեցաւ ո՛չ միայն իրեն, այլ իր բարեկամներուն համար ալ։ Օր մը Ռեբիւպլիք հրապարակին ճաշարաններէն մէկին մէջ ութ հոգի ճաշ հրաւիրելով, դրամը 250 ֆր. վճարեց Երեսփ. Ժողովին արդպական վրայ տրուած փոխանակագիրով մը՝ Ֆորքար կոմսին սորագրութեամբ։ Իւպէրթի նաեւ յարաբերութիւն հաստատեց ճաշարանապետ Պ. Բլոսի հետ. ինքզինքը ներկայացուց իբրեւ կոմսին ասերորդական եւ երեսփոխան, որով հաշուընթաց մը բանալ տուաւ։ Քանի մը օր առաջ հինգ-վեց հոգի հետ գնաց կոմսին ձեռագիրներուն գտնուած տեղը. յետոյ Պ. Բլոսի ներկայանալով ըսաւ թէ ազգայնական մէկ քանի երեսփոխաններ գումարում մը պիտի ընեն, եւ խմելիք ուզեց. ճաշարանապետը կատարեց այդ յանձնարարութիւնը, յետոյ կերակուր ուզեց, զոր իսկոյն զրկեց։ Հետեւեալ օրը հարամանական հանդէս մը կար Պ. Բլոսի ճաշարանը։ Իւպէրթի մասնակցեցաւ եւ չամբանիա հրամցուց, միշտ Ֆորքար կոմսին հաշուոյն. բայց Պ. Բլոս տեսնելով որ երիտասարդին պարքը բաւական չատցած է, հաշուեցոյցը ներկայացուց. Իւպէրթի առաւ եւ ալ եւս չերեւցաւ։ Ճաշարանապետը կասկածելով՝ կոմսին ներկայացաւ եւ այն ատեն իմացաւ թէ ճարտար խարեբայի մը զոհ դացած է։ Իւպէրթի անհետացած է։ Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն կը կատարէ, վասն զի ամէն կողմէ բողոքներ կ'ըլլան։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իւլայի առաջին աստիճան տրուեցաւ Տէր-Թէրխանեանի չորրորդ ճիւղին առաջին քարտուղար Հիլմի էֆ.ի։ Սանիէի աստիճան Պողոս օտար ապրանքներու մաքսատան մաքսի փոխարէն առնուած ապրանքներու պաշտօնեայ Իհսան էֆ.ի։ Սալիէի աստիճան արքունի կալուածներու Ա. ճիւղին երկրագործական պաշտօնեայ Ապրօ էֆ.ի եւ Տէր-Թէրխանեանի արվեստակալ Խաչէմ էֆ.ի։

—Պաղտատի, Պասրայի ու Մուսուլի նահանգներուն դատական քննիչ անուանուեցաւ Վանայ ու Պիթլիսի նահանգներուն դատական քննիչ Սալիհ Հիլմի էֆ., որուն յաջորդեց Տիարպէքիրի ու Խարբերդի նահանգներուն դատական քննիչ Իսմայիլ էֆ. անոր ալ յաջորդեց Երզրումի նահանգին վերաքննիչ տեսչանի պատժական ճիւղին նախագահ Համիտ էֆ.։

—Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուոյնշան տրուեցաւ կայս. անձնական Դանձուն թղթակցութեանց տեսուչ Զեկա պէյի, հաշուակալութեանց դիւանին տեսուչ Մուհիէտտին պէյի, արքունի կալուածներու կալուածադիրներուն պաշտօնեայ Բաղրպ պէյի եւ առաջին արվեստակալ Հաթըզ Խալիլ էֆ.ի։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ արքունի կալուածներու Բ. ճիւղին անօրէն Հէքիմեան էֆ.ի, Պաղտատի արքունի կալուածներու անօրէն Մէհմէտ Ռէշիդ էֆ.ի, կայս. անձնական Դանձուն հաշուակալութեանց դիւանին միւմէյիզ Նէսիմ էֆ.ի եւ արքունի կալուածներու առաջին ճարտարդէտ Արիֆի փաշայի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ ռազկերչապետ Հարութիւնի էֆ.ի որդւոյն Սալոմոն էֆ.ի եւ Ժաղ էֆ.ի որդւոյն Մարգոս էֆ.ի։

—Արտնեստի չգրգռամ՝ հեծելազօրքերու Ե. գունդին դեղագործ Դուկաս էֆ.ի եւ հեծելազօրքերու Դ. գունդին դեղագործ Սարիկ էֆ.ի։

ԺԱՆՏԱՄԱՏՆԵՐ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.— Եէնի Գուէլէի Յունաց Հիւանդանոցին Բժշկապետը տեղեկագրեց թէ ժամանակէ վարակեալ Անտոնի Փիրեաքոյի առողջական վիճակը գոհացուցիչ եւ ապաքինումը ակնած։

—Սէրվի Պրունի մաքրանոցը գըտնուող քսան անձերու առողջական վիճակը գոհացուցիչ է, որով քիչ ատենէն հիւանդանոցէն պիտի հանուին։

—Հանրային առողջապահական յանձնաժողովը կարգ մը որոշումներ տուաւ՝ ապահովելու եղանակին համար Պալըք Բազարի շաքարավաճառին խանութը գըտնուած չաքարեղէնները եւայլն։ Այդ որոշումները տեղեկագրուեցան քաղաքապետութեան Խորհուրդին։ Անտոնի Բիրեաքօ, ինչպէս ծանուցուեցաւ, այդ խանութին մէջ կը սպասաւորէր։

—Պաշտօնապէս հաստատուեցաւ թէ Անտոնիի վարակուած օրէն ի վեր, սեպտ. 2, Կ. Պոլսոյ մէջ ժամանակէ նոր դէպք չէ պատահած։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Երեքշաբթի օրը Աղեքսանդրիոյ մէջ քոլերայէ 36 դէպք եւ 23 մեռեր պատահեցան, Դահիրէ՝ 15 դէպք ու 11 մահ, Տիմիաթ՝ 25 դէպք ու 21 մահ, Ռոզէթի՝ 6 դէպք ու 6 մահ, Սիւէզ՝ 2 դէպք ու 1 մահ, Իսմայիլիա՝ 1 դէպք Բոռ-Սայիտ 3 դէպք ու 1 մահ եւ միւս տեղերը 638 դէպք ու 546 մահ. դումար 726 դէպք ու 609 մահ։

—Նոյն օրը Աղեքսանդրիոյ մէջ ժամանակէ երկու դէպքեր պատահած են։

—Առողջապահական Խորհուրդը տեղեկանալով որ Եգիպտոսէն փախած 3 հոգի Կաղէի ծովեղերքէն 10 ժամ հեռուն ձերբակալուած են, ծանոյց պէտք եղած տեղերը որ ատոնք մէկուսացուին, տասերկու օրուան քարանթինայի ենթարկուին եւ յետոյ հիւանդոցեանն հետք մը եթէ չընշմարուի, արձակուին։

—Պասրայի մէջ մաքրանոց մը պիտի չմնայ։

—Բլաղոմէնի մաքրանոցին մէջ հիւանդանոց մը պիտի կառուցուի։

—Խոտիվանի Ֆայեռում չոգենաւը որ Աղեքսանդրիայէն մեկնած էր, պարտաւորուեր է եւս դառնալ, վասն զի ճամբան մարդ մը քոլերայէ վարակուեր է։

—Հնդկաստանի զանազան կողմերը, օգոստոս 10/23ին աւարտող շաբթուն քոլերայէ 44 դէպք ու 8 մահ եւ ժամանակէ 6238 դէպք ու 4371 մահ պատահեր են։

ԽՈՒՎԱՐԱՐՆԵՐԸ.—Եղեռնադատ ատեանին նախագահը նորէն տասը օր պայմանաժամ տուաւ Բէֆիթ անուն անձին որ զինուորական հարիւրապետի աստիճանով Իզմիրի հիւանդանոցներէն մէկին մէջ կը պաշտօնավարէր. այդ անձը տարի մը առաջ Ցունաստան փախած ու կարգ մը եկեղեցի հրատարակութիւններ ըրած ըլլալուն համար իբրեւ ոճրագործ ամբաստանուած է։ Եթէ որոշեալ պայմանաժամին չներկայանայ, իբրեւ օրէնքին անհնազանդ նկատուելով, ի բացակայութեան պիտի դատուի, քաղաքային իրաւունքներէ պիտի զրկուի եւ ստացուածքները պիտի դրաւուին։

ԱԽՍՏԵՐԻՈՅ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԵՐԿԱՆՇԱՐԻ.— Դասթէմունիէն կը հեռագրեն թէ կիրակի դիշեր Զէյքէշլի մէջ երկրաշարժի զօրաւոր ցնցում մը զգացուեր է, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։

ՆԻԲՈՒԼԱ ՆԻԲՈՒԼԱՅԻՎԻՉ մեծ դուքսը, կ'ըսէ Մոնիդեօռ, յառաջիկայ չաբթու Կ. Պոլիս կը ժամանէ։ Ն. Բարձրութիւնը քանի մը տարի առաջ ալ մայրաքաղաքս այցելեց։

ՍՈՖԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ տասը օրուան սուգ որոշուած է Պլէճիքայի թագուհիին մահուանը առթիւ։

ՍԵՐԳԻՈՅ Տրակա թագուհիին անուան տօնախմբութեանը առթիւ, երէկ, Սերպիոյ դեսպանատան մէջ գոհանական ազօթքներ կարդացուեցան։ Ներկայ էին դեսպան Սավա Կրուիչ զօրավարը, դեսպանատան ու հիւպատոսարանին պաշտօնեաները եւ սերպ գաղթականութեան երեւելիները։ Կրօնական արարողութիւններէն ետքը, դեսպանը ընդունեց ներկաներուն չնորհաւորութիւնները. յետոյ ամէնքն ալ հաւաքուեցան չքաղեղանի մը չուրջը։ Սավա Կրուիչ զօրավարը բաժակ պարպեց Ալեքսանդր թագաւորին եւ Տրակա թագուհիին կենացը։

—Սխալ է սերպ լրագրի մը այն լուրը թէ Սավա Կրուիչ զօրավարը Բարիզի դեսպան պիտի կարգուի։

ՑՈՒՆԱՑ Ս. Պատրիարքը, Սինոդին որոշմամբ, չրջաբերական մը ուղղելով Սէլանիկի ու Մանասդրի նահանգները գտնուած թեմերուն, ծանոյց թէ քանանայացուներու համար առաջնութիւն տրուի ուսուցիչներուն եւ ատոնց մէջ ալ տեղական լեզուները գիտցողներուն։ Պատրիարքական ուրիշ չրջաբերականով մը ծանուցուեցաւ Անատոլի թեմերուն որ քանանայցուի համար առաջնութիւն տրուի Թուրքերէնի հմուտ ուսուցիչներուն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ.— Պուլկարիոյ պաշտօնաթերթը կը հրատարակէ իշխանական այն հրամանագիրը որ Պուլկարիոյ մէջ Իսլամները զինուորական ծառայութենէ զերծ կացուցանող օրէնքը կը վաւերացնէ։

ԾԽԱԽՈՏՆԵՐԸ.—Ծխողները մեծ հաճոյքով պիտի իմանան թէ Ռէյտիի վարչական Խորհուրդը իր վերջին նիստերէն մէկին մէջ որոշած է մեծամամբ բարոյականներ ընել ծխախոտի զանազան տեսակներուն համար։ Ընդհանուր տնօրէն Պ. Ռամպերի իմաստուն տեսչութիւնը տակ ծխախոտի Ռէյտիի զանազան բարենորոգումներ կրեց որոնց շաքը տակաւին աւարտած չերեւար։

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.— Անատոլէն, երէկ, 6,500 քիլէ ցորեն բերուեցաւ։ Ցորենի գիներն են կակուղ, տեսակին համաձայն, լիպրայէն վար 10–11½ ղրշ. քիլէն եւ կարծր՝ 29–32 փարա օխան։

—Գարիին «Էքսթրա» տեսակը կ'արժէ 28½–29 փարա, սպիտակ՝ 27–27½ եւ կերի համար՝ 24½–25½, Տէրինէ յանձնելի։

—Ռուս չոգենաւ մը, երէկ, Օռեսայէն 2,375 պարկ ալիւր բերաւ։ Գիները անփոփոխ են։

—Վերջացող շաբթուան 4000 պարկ չաքար ժամանեցին եւ ծախուեցան 62 ղրշ. Թրանսիթի, 62½ նահանգներուն եւ 64 տեղական սպառման համար։ Ռուսիայէն հինգ վագոն չաքար ժամանեցին եւ ծախուեցան 56 ղրշ. Թրանսիթի եւ 58՝ տեղական սպառման համար։

—4,700 պարկ խոռուէ ժամանեցին, բայց դարձեալ հրապարակին վրայ պատրաստ ապրանք չկայ։ Առաջին տեսակը կ'արժէ 630, երկրորդը՝ 540–560 եւ երրորդը՝ 480–510։ Գիները հաստատուն են։

—Հրապարակի վրայ բրինձի պատրաստ ապրանք չկայ։ Մօտերս 100 պարկ պիտի բերուին, բայց առաջուընէ ծախուած են 46½ ֆր.ի։

—Անագի հրապարակը հանդարտ է. կ'արժէ 910 ղրշ.։ Պղպեղի գիներն է, 9⅜ ղրշ.։ Լոնտոնի մէջ ձոլ արծաթի գիներն է 24⁷⁄₁₆, պղինձ, կանխիկ, 53½ եւ կապար, կանխիկ, 11½։

ՄԻԹՐՈՎԻՑԱՅԻ ռուսական հիւպատոս Պ. Սչէրպինա Օռեսայէն Կ. Պոլիս ժամանեց, ասկէ իր պաշտօնատեղին երթալու համար։

ԱՆԱՏՈՒՐԻ երկաթուղիներու ընդհանուր տնօրէնն ալ Օռեսայէն Պ. Հիւլէնէի կինը, երկու աղջիկները, քէնին ու զոքանչը, առջի օրը, Մարսիլիէն Կ. Պոլիս ժամանեցին։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Յունաց Պատրիարքը նուէր մը ղրկեց Կ. Պոլսոյ Յունաց Պատրիարք Տ. Եռաքմի, անուան տօնախմբութեանը առթիւ։ Այդ նուէրն է գաւազան մը, որուն գլուխը ոսկիէ է եւ ակամանուռ։

ԻՏԱԼԻՈՅ մայր թագուհին, յառաջիկայ տարի, Եգիպտոս պիտի երթայ, Դահիրէի մէջ կատարելու բացումը փառաւոր հիւանդանոցի մը որ Ումպերթօ Ա. անունը կը կրէ։

ՌՈՒՍ կառավարութիւնը Ս. Սթանիսլաս պատուանշանին առաջին կարգը տուաւ հանքերու տնօրէն նաւային մարիվիա Ա. Բիթի փաշայի, Սամսոնի կառավարիչ Համտի պէյի եւ բէտիֆներու հրամատար Մուրիտ փաշայի։ Նոյն պատուանշանին երկրորդ կարգը՝ Էրէյլիի բէտիֆներու հրամանատար Մաղհար փաշայի, Սինոպի բէտիֆներու հրամանատար Խամաղի Ֆիլբի փաշայի եւ Կիրասոնի գայմագամի փոխանորդ Հասան էֆ.ի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշաններուն ընդունելութիւնը եւ գործածութիւնը։

ԻՏԱՏԻՆ վարժարաններուն ուսմանց ծրագրին համար, ինչպէս ծանուցուեցաւ, նոր փոփոխութիւններ եղան եւ ուսմանց չրջանին վրայ տարի մըն ալ աւելցաւ։ Ատոնք այս տարուընէ պիտի գործադրուին։ Միլիթէի Իսմայիլ հիւլին ուսուցիչներէն՝ կրօնագիտութեան ու բարոյականի, չափագիտութեան ու երկրաչափութեան, տոմարակալութեան, քիմիագիտութեան (Նշան էֆ. Գուկասեան), պուլկարերէնի, հայերէնի (Յովհաննէս էֆ.), գրաչափի եւ բնագիտութեան ուսուցիչներուն թոշակները աւելցան, իրենց դասախօսութիւնները նոր ծրագրին համաձայն չատցած ըլլալուն համար։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ.—Հելլենական սահմանագուխին քննիչ Սէֆիուլլան փաշա ծրագիր մը մատոյց ձեռնհաս պաշտօնարանին, առաջարկելով ծախսելիք ոչխարներու իւրաքանչիւրին համար վճարման մը պահանջել, երկու փարայի դրոշմթուղթ փակցնելով, որով թէ՝ սերու թեան գանձը տարեկան յիսուն հազար ոսկիի հասոյթ մը պիտի ունենայ եւ թէ ոչխարներու գողութեան առաջքը պիտի առնուի մինչեւ մէկ ատենաշ։

ՕՍՄ. ՊԱՆԲԱՑԻՆ Պրուսայի ճիւղին հասոյթները աւելցած ըլլալով, պաշտօնեաներուն ամսաթոշակներուն վրայ հարիւրին քսան յաւելում եղաւ, իբրեւ վարձատրութիւն։

ԱԽԱՉԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Տրամայի հիւսիսային կողմը գտնուած Բիւրաշլան գիւղէն հարուստի մը տղան աւազակներու կողմէ լեռը տարուեր է։ Տրամայի տեղական կառավարութիւնը իմանալով, խլոյն զինուորներ ղրկեր է որոնք այդ աւազակները ձերբակալեր եւ գիւղացիին տղան ալ ազատեր են։

ՎԱՆԵՑԱՆՑԻ կոտակ գումարով որ տարեկան 700,000 տրամմի տոկոս կը բերէ, Բէֆլուեանցի մէջ թոքախտաւորներու դարմանատուն մը եւ նաւապետներու ու մեքենավարներու վարժարան մը պիտի հաստատուի։

ՆԻԲՈՒԼՈՎ անուն պուլկար աւազակը, կ'ըսէ Իգսամ որ Տոպրիքի բանտը կը գտնուէր, փախեր է եւ տակաւին չէ ձերբակալուած։ Նիքոլով այն անձերէն է որոնք վերջերս ձերբակալուեցան։

ԲԱԼՈՒԻ ԳԱՅՄԱԳԱՄԸ.— Սապան կ'իմանայ թէ Պետական Խորհուրդին որոշմամբ որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, Բալուի գայմագամ Հիւսէյին Նէսիմի էֆ. դատաստանի պիտի ենթարկուի, վասն զի առանց պատճառի մարդ ձերբակալած է։ Նաեւ Բիլիսան գիւղին մէջ ապատակող աւազակները ձերբակալելու մասին դատական պաշտօնեաներուն կողմէ տրուած կոչնագիրը անգործադրելի թողած է։

ՀԷՖԷՊԼԻՒ մէջ առջի գիշերը պատահած հրդեհէն երեսուներկուքսան տուներ այրեցան։ Կրակը տարածուեցաւ մինչեւ Լիվտաքիա փողոցը եւ դէմը գտնուած տարդ. Լիմարաքիի տունն ալ բռնկեցաւ, բայց կարելի եղաւ մարել. հակառակ պարագային դրեթէ ամբողջ Հէյպէլի կղզին պիտի այրէր։ Կայս. Իրատէով հեռագրուեցաւ Կղզիներու գայմագամին որ հրդեհը մարելու համար ամէն միջոց ի գործ դրուի։ Այրած տուներէն մէկը միայն

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարքը այս առաւօտ նախագահեց Նպատակ Ցանձնաժողովի նիստին, Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Ցանձնաժողովին անդամներէն չորսը ներկայ էին։ Նպատակ Ցանձնաժողովի այս օրուան նիստին մէջ նկատողութեան առնուեցաւ անդամներէն Ա. Թոփալեան էֆէնտիի հրաժարականը։ Ցանձնաժողովը ընդունելով յիշեալին հրաժարականը, յարմար գտաւ երկու անդամներ ալ աւելցնել, որոնք են Մկրտիչ էֆ. Մանուկեան եւ Միհրան էֆ. Կեսարեան։ Նկատողութեան առնուեցաւ նաեւ գաւառային արհեստանոցներուն խնդիրը, որպէսզի արհեստի ընդունակ տղաքները արհեստի վարժեցնելու համար. առայժմ արհեստանոցը Մշոյ մէջ բանալ որոշուեցաւ։ Եղած դիմումները նկատողութեան առնուելով, որոշուեցաւ Բալուի որբանոցին սահմանուած թոշակը մինչեւ տարեգլուխ շարունակել։ Ցանձնաժողովը խորհրդակցութիւն կատարեց, կարգ մը որբանոցներէ հասած տղոց մասին կարգադրութիւններ ընելու համար եւ որոշեց այդ որբերը ժամանակ մը ալ տեղաւորել որբանոցներու մէջ, իսկ Սբմաչի որբանոցէն հասած տղոց համար ալ խորհեցաւ հոս տեղաւորել զանոնք։ Սբմաչի որբանոցն ալ ժամանակ մը դեռ պիտի պահէ հոն մնացած որբերը։

—Բարիզէն կը գրեն մեզ սեպտ. 8 թիւով.—«Եւրոպայի Առաջնորդ Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Իւթիճեան այսօր տեղւոյս մատրան մէջ հրամանաբ Ս. Հայրապետին աւագ-սարկաւագ ձեռնադրեց Թիֆլիսցի Սուրէնը, որդի Տէր Եղնիկ աւագ քահանայի Երզնկեանց, միաբան վանքին աւագ եկեղեցիին Հայոց Թիֆլիզի, որ արդէն օրինական կարգաւ ընդունուած է իշխաս Ռուսիոյ հայ հոգեւորականներուն։ Նորապակ սարկաւագը համեստ եւ պարկեշտ երիտասարդ մըն է եւ մէկ քանի ամսուան ամուսնացեալ։ Պ. Սուրէն հիմա Եւրոպայի մէջ կը պարապի Աստուածաբանական դիտութեանց եւ շրջանը աւարտելուն՝ պիտի ձեռնադրուի քահանայ, Թիֆլիզի Մայր եկեղեցիին վրայ։ Տ. Գէորգ Սրբազան, որ ծայրայեղօրէն ժլատ է շնորհաշնորհութեան մասին, գոհ կ'երեւէր առաջին անգամ արժանաւոր երիտասարդի մը վրայ ձեռք դնելուն համար։»

— Պատրիարքարանի գործակատար Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեան, երէկ այցելութիւն տալով Պէշիքթաշի ոստիկանապետ Հաճի Հասան Փաշայի, տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

—Պարսից դեսպան Միրզա Ռիզա Խան իր այցառումը ղրկելով Ս. Պատրիարքին, շնորհակալութիւն յայտնեց Վեհ. Շահին ծննդեան տարեդարձին առթիւ տուած շնորհաւորական այցելութեան համար։

—Վսեմ. Դաբրիել էֆ. Նորատունկեան, որ արձակուրդով Եւրոպա կը գրաւնուէր քանի մը ամիսէ ի վեր, իր անձնական տկարութիւնը դարմանելու համար, երէկ մայրաքաղաքս դարձաւ։

—Արարկիրի Առաջնորդ Մուշեղ Ծ. Վարդապետ կը գրէ Պատրիարքարան թէ Արաբկիրի Հայ-Հռոմէականաց հովիւը կարգ մը ամուսնութիւններ կատարեր է, հակառակ օրէնքի ու կանոններու։ Կրօնական ժողովի յառաջիկայ նիստին մէջ նկատողութեան պիտի առնուի այս գիրը։

—Բաղդէսցւոց Պատր. Փոխանորդ Տ. Ժողէֆ Ղարիպ, երէկ, փսխադարձ այցելութիւն տուաւ Ս. Պատրիարքին։

—Տնտեսական Խորհուրդը թէեւ հրաւիրուած էր երէկ նիստ դումարելու, բայց օդին խստութեան պատճառաւ նիստը տեղի չունեցաւ։ Խորհուրդին անդամներէն Շիրինեան եւ Լօմփերեան էֆ.ները միայն եկած էին, որոնք օրակարգի կարգ մը խնդիրները ուսումնասիրելով մեկնեցան։

—Պալաթէն քանի մը աղգայիններ նորէն խնդրագիր մը տալով Պատրիարքարանի, Թաղ. Խորհուրդի նորոգ ընտրութեան դեմ դիմադրեցին։

—Պատրիարքարանի վաղեմի ու ծերունի պաշտօնեաներէն Յակոբ աղա Զատէեան մեռեր է. յուղարկաւորութիւնը այսօր պիտի կատարուի։

—Ուսումնական Խորհուրդին որոշումով, Տօքթ. Թորգոմեան, Յակոբ Դուրգէն եւ Մատթան Կուրտիկեան էֆ.ները, ինչպէս նաեւ Խորհուրդին քարտուղարը այս շաբթու Խագիւղի Ներսէսեան վարժարանը պիտի այցելեն, քննելու համար վարժարանին նոր ելմտացոյցը։ Նաեւ հարկ եղած քննութիւնը պիտի կատարեն ուսուցչի մը Թաղ. Խորհուրդին կողմէ պաշտօնէ դադրեցուցելու մասին։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Սահակ էֆէնտի Խանճեան, շարունակելով բարեյիշատակ Տ. Խաչատուր քահանայ Տ. Թաքրիւեանի ի նպաստ Հիւանդանոցիս հացադնի կատարած տարեկան հանգանակութեան գործը, ինչպէս անցեալ տարիներ՝ նոյնպէս եւ այս տարի յետագայ ցուցակին համեմատ 690 դրուշ հանգանակած եւ յանձնած է Հոգաբարձութեանս.—

Ցուցակ առաջին

Տիկին Աբգարսի Ց. Թավշանճեան 120, Տիկին Երմոն Կ. Սէֆէրեան 60, Տիկին Էլիզա Դ. Դառնակերեան 10, Տիկին Զարուհի Ցարութիւնեան 10, Օր. Ասրիկէ Մ. Ալչօճեան 5։ 20ական դրուշ վճարողներ. Բարեսէր ոմն, Գաբրիէլ էֆ. Էլիկիւզէլեան, Երուանդ էֆ. Դ. Մուրատեան, Մարտիկ էֆ. Գրիգորեան, Միհրան էֆ. Դ. Մուրատեան, Միսակ էֆ. Թորոսեան, Պօղոս էֆ. Պետրոսեան, Յովհաննէս էֆ. Պառաւեան, Սեդրակ էֆ. Մալբմեան, Սմբատ էֆ. Դ. Համբարձումեան։ 10ական դրուշ վճարողներ. Անդրանիկ էֆ. Պոյաճեան, Առանձար էֆ. Սիմբէչեան, Բարեսէր ոմն, Խաչիկ էֆ. Սարգիսեան, Կարապետ էֆ. Միրիճանեան, Մարտիրոս էֆ. Մարտիկեան, Միհրան էֆ. Հալաճեան, Յակոբ էֆ. Պառաւեան, Մ. Շահին էֆ. Ցարութիւնեան, Պետրոս էֆ. Էղնեան, Ռուբէն էֆ. Դամաղէլեան, Ռուբէն էֆ. Փիլիպոսեան, Պետրոս էֆ. Շիրինեան, Պետրոս էֆ. Քէօսէեանի հոգւոյն, Սահակ էֆ. Խանճեան, Սարգիս էֆ. Թադէոսեան, Քերովբէ էֆ. Թուլումաճեան, Օննիկ էֆ. Նիկողոսեան։ 5ական դրուշ վճարողներ. Առաքել էֆ. Տ. Յակոբեան, Գրիգոր էֆ. Խաչատուրեան, Էրմոզ էֆ. Նազարէթեան, Լեւոն էֆ. Վարդանեան, Պարսկտ էֆ. Ն. Տ. Յակոբեան, Կարպիս էֆ. Խանճեան, Հայկ էֆ. Սափրիչեան, Մանուկ էֆ. Զաքարեան, Բարեսէր ոմն, Միսաք էֆ. Տալուտեան, Մկրտիչ էֆ. Գալֆեան, Ցարութիւն էֆ. Եօրտանեան, Բարեսէր ոմն, Խաչիկ էֆ. Գրիգորեան, Պետրոս էֆ. Պասմաճեան, Սարգիս էֆ. Սագաեան, Սիմոն էֆ. Մերունեան, Սիմոն էֆ. Շամամանճեան, Սիմոն էֆ. Տօլմաեան, Տիգրան էֆ. Խանճեան, Բարեսէր ոմն։ Գումար 690 դրուշ։

(Հոգաբարձութիւն)

ԲԵՐԱՅԻ ԱՂԲԱՏԱԽՆԱՄԸ

Բերայի ալգայիններէն բարեսէր Տիկին մը եւ չաքարավաճառ Հաճի Սարիմ աղա Մէրճիմէճեան, թաղիս մնանկ եւ կարօտեալ աղքատաց բաշխուելու համար՝ մէկ մէկ ոչխար նուիրեցին։

Ի Դիմաց Աղքատախնամի

Վ. Աստեղապրի ՏՈՒԹՔ. Տ. ՔԱՔԱՄԱՃԵԱՆ — Աստեղապետ ՏՈՒԹՔ. Տ. ԱՃԷՄԵԱՆ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎԻ ԱՏԵՆԱՊԵՏԻՆ

Արեւելքի 4994 թիւին մէջ կարդացի ձեր պատասխանը Ծաղիկի 381 թիւին մէջ դրածիս։ Թէպէտ, ատենապետ ու ատենադպիր կը գրէք թէ նոյն նստին ներկայ չորս անդամներդ միաձայն կ'ընէք ձեր յայտարարութիւնը, բայց ես կը տարակուսիմ ատոր ալ ստուգութեան վրայ։ Վասն զի նոյն նստին ներկայ միւս երկու անդամները երբեք չպիտի զիջանէին իրենց ստորագրութիւնը դնելու գրութեան մը տակ, որ ճիշտ չի պատկերացներ իրողութիւնը, մանաւանդ թէ անդամներէն մէկն ալ բաւական ատեն է որ բացակայ է քաղաքէս։ Արդ քանի որ ձեր այդ պատասխանը միայն ձեր մտքին ծնունդն է, արդարութեան աւելի համաձայն կը սեպեմ միայն ձեզ ուղղել պատասխանս։

Պոյաճեան էֆէնտի, դուք ամբողջ իրողութիւնը խեղաթիւրած էք։ Իմ պատմածս նոյն նստին եղրակացութիւնն էր, վասն զի ամբողջ նկարագրութիւնը չատ երկար պիտի ըլլար, իսկ դուք նստին նպատակն ալ, եղրակացութիւնն ալ հաւասարապէս խեղաթիւրած էք։

Երբ Գաւառական ժողովը թշնամական թելադրութեանց ու թիւրիմացութեանց զոհ տուաւ իր ձախորդ որոշումը, ապօրէն նստի մը մէջ, առանց նոյն իսկ օրինաւոր քուէարկութեան ենթարկելու, հանրային խիղճը վրդովեցաւ յայտնի անիրաւութեան մը հանդէպ ու գանուեցան արդարասէր անհատներ, որոնք քանի մը անգամներ բողոքեցին ձեզ եւ քննութիւն պահանջեցին, երաշխաւորելով ձեզ վճարումը այն գումարին զոր դուք պիտի կրնայիք հաստատել իբր իմ պարգաս։

Դուք տեղի տալով այդ բողոքներուն վերջապէս զիս բացատրութեան կանչեցիք։

Բայց միւս կողմէ, դուք մանաւանդ վախնալով ձեր նախագահէն եւ այդ խնդիրը յուզող քանի մը անձերէն, որոնց կը պարտիք ձեր այժմու դիրքը, միայն իբր գործադիր պաշտօնեայ գործելու կերպարանք տուիք այդ նստին։ Բայց երբ ձեզ յայտարարեցի որ, եթէ գործադիր պաշտօնեայ էք ու վճռուած գրամը միայն պիտի պահանջէք, դաsարան դիմեցէք, հասաsտեցէք ձեր պահանջը եւ սuացէք, բան մը զոր դուք ալ չէք ուրանար, այն ատեն ըսիք թէ կը յայտնէք մեր պարտքը կազմող գումարին տեսակները։ Դուք ալ անշուշտ պիտի տաք անոնց մասին ձեր բացատրութիւնները զորս նոյնութեամբ պիտի տանինք Դաւառական ժողովին։ Կ'ըսէք նաեւ թէ Բաղաքական ժողովի քանի մը անդամներ անպաշտօն նստի մը հրաւիրեր էին զիս. ձեր այս ըսածը թէ՝ արամաբանութեան եւ թէ իրողութեան հակառակ խեղաթիւրում մըն է։ Տրամաբանութեան հակառակ է, քանի որ Բաղաքական Ժողովի անդամ մը կամ քանի մը անդամներ անպաշտօն կերպով նիստ չեն կրնար կազմել, ի պաշտօնէ իրենց վրայ դրուած պարտականութիւն մը կատարելու. իրողութեան ալ հակառակ է, վասն զի նոյն օրը Բաղաքական Ժողովին մասնակցող ամէն անդամներն ալ հրաւիրուած էին, այնպէս որ նոյն իսկ նոսի պահուն նորէն մարդ ղրկեցիք ժողովականի մը եռեւեռն։

Այս ուրեմն՝ տասը հաշիւներու մասին բացատրութիւն պահանջելիք ինչ, որոնց ամէնուն համար ալ պէտք եղած պատասխանները տուի, եւ երբ նոյն իսկ ատենադպիր էֆ.ին վկայութիւնը լսեցիք մէկ քանիներու մասին, դուք իսկ դարմանք յայտնեցիք թէ ինչպէս անոնք մուտ գտած էին իմ անունովս ներկայացուած հաշիւներու մէջ։ Ու երբ սպառեցան ձեր հարցումներուն հետ իմ ալ պատասխաններս, դուք չէիք ինծի ըսողը «հապա եթէ սկիզբէն գայիր ու տայիր այս բացատրութիւնները, խնդիրը այս կերպարանքը չպիտի առնէր։»

Ձեր ճամարտակութեանց չարքին մէջ քանի մը տող ալ «դրամի տեղ իսօք առնելու» բացատրութիւն մըն ալ գործածեր էք։ Պոյաճեան էֆ., չէի յուսար թէ յիշողութիւնդ ալ այնքան տկարացած ըլլար որ ձեզի պատահած բան մը ուրիշի վերագրէիք։ Հաշուական խնդրի մասին այսչափը բաւ համարելով կու գամ պատասխանել ձեր ի նպաստ Առաջնորդի պաշտպանողականին։ Եղնիկ վարդապետի շահասիրութիւնը ապացուցանելու համար՝ ես իրողութիւններ պատմեր էի տեղերը, անձերը եւ թուականները մէջ բերելով. Պոյաճեան էֆ., դուք անկարող հերքելու այդ իրողութիւնները, լուրջ մտքի յղացումներ չէք համարեր զանոնք. բայց անոնք յղացումներ չեն, այլ իրողութիւններ։ հերքեցէք եթէ կրնաք։ Կ'ըսէք թէ ամէն ոք գոհ է Առաջնորդի ընթացքէն, բայց ինչո՞ւ մտիկ չէք ըներ կիրասոնի, Թրիպոլիի, Լլէռուի թեմական ժողովներուն եւ Տրապիզոնի չրջակայ գիւղացիներուն գանգատները։ Խառն ժողովի կողմէ գոհունակութեան գիր մըն ալ ղրկեր էք Պատրիարքարան, որուն մէջ ըսեր էք թէ ողջացեալ Եղնիկ վարդապետի մահուանէն յետոյ Տրապիզոնի թեմական գործերը թոհ ու բոհ են եղեր եւ թէ ինք հաներ է Առաջնորդարանը իր քաղաքային վիճակէն։ Պոյաճեան էֆ., ինչպէս համաձայնեցաք ստորագրել այդպիսի թուղթ մը, քանի որ Եղնիկ վարդապետին մահուանէն յետոյ՝ Վարչութեան գլխէն երեք տարի անդամակցած էիք։ Ձեր անկանոնութեանց պատճառաւ էր որ ժողովուրդը ղլացաւ ձեզ իր քուէն եւ դուք բաւական ատեն հեռու մնացիք Առաջնորդարանէն։ Եղնիկ վարդապետի պաշտօնավարութեամբ ձեր ալ բաղդը փոխուեցաւ. անմոռացութեան տուաւ ձեր անցեալը ու դուք խոստացաք պաշտպանել զինքը, ամէն պարագայի մէջ։ Ձեր գրութեան վերջը կ'ըսէք թէ Տրապիզոնի թեմական գործերը նախանձելի չրջան մը բոլորելու վրայ են։ Ձեր հաւացակէտին նայելով կրնան նախանձելի համարուիլ, բայց ոչ ամէնուն համար։ Այդ նախանձելի գործունէութեան իրը ապացոյց մէջ կը բերէք եկեղեցիի չինութեան սկզբնաւորութիւնը եւ դպրոցին ի հիմանէ բարեկարգումը, երկուքն ալ ուսումնասիրութեան ընդարձակ նիւթեր, որոնց մասին առանձին գրել կ'արժէ։

Տրապիզոն — Ս. ԷՊՄԷՊՃԵԱՆ

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՒԷԼ)

ՊԷՐԼԻՆ, 24 սեպտ. — Բէքլինէն կը հեռագրեն Վոլֆ գործակալութեան թէ գերման նաւաբաժին հրամանատար Կէյսլէր ծովակալը եւ գերման դեսպանատան գործակատար Պառոն Ֆոն տէր Կոլց ընդունուեր են Զինու կայսեր եւ խնամակալուհիին կողմէ։ Այդ տեսակցութեան մէջցին խնամակալուհին փափաք յայտներ է լաւագոյն յարաբերութիւններ ունենալ Գերմանիոյ կայսեր հետ։

ԲՈՒԷՆՀԱԿ.—Ռուսիոյ դահաժառանգ մեծ դուքսը եւ Ցուսիատանի Նիքոլա իշխանը ու իշխանուհին հոս հասնելով Պէրնսթորֆի դղեակը գացին։

ՊՐԻՍԼ.— Էքուալ Պիյմ կ'ըսէ թէ Պէլճիքայի թագուհին կասկը բացուելով տեսնուեր է թէ հանգուցեալը կ'ուզէ որ իր մարմինը ո՛չ դմսուի եւ ոչ ալ ցուցադրուի, այլ իր զաւկին քովը թաղուի։ Լէոպոլտ թագաւորը, վաղը, Լիւշոն պիտի ուղեւորի։

ՄԻԼԻՆԻՍ.— Ռումանիոյ թագաւորը հոս հասաւ եւ երկու օր պիտի մնայ։

ՔԱՋԻՐԹԷ (Իտալիա).— Մարչիանիսէի մէջ հրդեհ ծագելով քսան տուներ այրեցան։ Վեց հոգի, որոնց մէկը տղայ, բոցերուն մէջ մնալով մեռան։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԲԱՐԻԶ, 24 սեպտ.— Թէպէրպ զօրավարին այրին մեռաւ այս առաւօտ։ Վաթսունեկու տարեկան էր։

— Պաշտօնական տեղեկութիւններու նայելով, 1902ին Թրանսայի ցորեան բերքն է 134 միլիոն էքթոլիթր, 1901էն 27 միլիոն աւելի։

ՊՐԻՍԼ.— Պէլճիքայի թագուհին կասկը այսօր բացուեցաւ։ Տղոց ի նպաստ որ եւ է արամագրութիւն չի պարունակեր։

ՆԻԻ-ԵՈՐՔ. — Բանամայէն առնուած լուրերու նայելով, կացութիւնը միշտ ծանր է եւ թէ Բոլոմպիա պատերազմ հրատարակեր է Նիքարակուայի դէմ որ աջակցած է Բոլոմպիայի ըմբոստներուն։

ԲԱՐԻԶ.— Լրագիրներէն մէկ քանին կ'ըսեն թէ Պ. Բէլլերմանի վերջին ճառերուն պարունակած բացատրութիւնները ու մեղմացումները հաւանական կ'ընծայեն թէ դաշինքին մէջ պիտի շարունակէ իր պաշտօնը։ Առ այժմ նախարարական տագնապ մը յուսալի չէ։

—Ուաշինկթընէն առնուած լուրերու նայելով, Մ. Նահանգները կը քննեն այն խնդիրը թէ ի՞նչ միջոցներ ձեռք առնելու է հարաւային Ամերիկայի կարգ մը հանրապետութիւններուն դէմ որոնք քաղաքակրթութեան օրէնքներուն հակառակ արարքներ կը գործեն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թրանսվալի կառավարութիւնը հրապարակ պիտի հանէ 500 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւն մը որ յատկացուած է հանրային շինութիւններուն։

ԲԵՌԵՐՍԲՈՒՐԳ.— Պուլկարիոյ փոխառութեանը համար Ռուսիոյ մէջ մինչեւ հիմա 1,685,750 բուլլի ստորագրուած է։

Ամանաց մը Բոսթանթինոպլ գործակալութիւնը երէկ իրիկուն սա հեռագիրը հաղորդեց.

ԻՆՏԻԱՆՈՒՈԼԻՍ, 23 սեպտ.—Նախագահ Պ. Ռուզվէլթ, որ առաւուն երկու բանախօսութիւն արտասանած էր, այս իրիկուն բժշկական թեթեւ գործողութեան մը ենթարկուեցաւ՝ պալարի մը համար որ ձախ ծունգին եւ պէնդին մէջտեղը գոյացած է, Բիթսֆիլտի կառքի արկածին հետեւանքով։ Պ. Ռուզվէլթ, որուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է, քլորոֆորմի չենթարկուեցաւ։ Նախագահը իրիկուան Ուաշինկթընը ուղեւորեցաւ։ Հաւանական է որ պալարը չուտով բուժուի։

ԱՆՎԷՐՍ.— Տէվէթ զօրավարը ցրտառութենէ անհանգիստ ըլլալով Լա Հէ վերադարձաւ։ Պոթա ու Տըլարի զօրավարները, այս իրիկուն, պիտի ճաշեն տոքթ. Լէյտսի եւ ուրիշ բարեկամներու հետ՝ կենդանարանական պարտէզին մէջ։ Տըլարի, այս իրիկուն, Լա Հէ պիտի դառնայ եւ Պոթա ալ Պրիւսէլ պիտի երթայ, ուր կը գտնուի ընտանիքը։ Կատարուելիք ուղեւորութեանց մասին դեռ որոշում մը տրուած չէ։ Անվերսի մէջ պէր զօրավարներուն հրապարակախօսութիւններէն տասը հազար ֆր. գոյացաւ։

—Տէվէթ բանախօսութիւն մը արտասանելով ըսաւ թէ Պոէրները թող պիտի չտան որ ոչխարներու հօտի մը պէս վարուին իրենց հետ, եւ թէ այդ տեսակ բան մը ընել եթէ ուզուի, կարելի է որ մեծ աղէտ մը տեղի ունենայ հարաւ. Ափրիկէի մէջ։ Պոթա զօրավարն ալ ճառ մը խօսելով Պոէրներուն անունով կոչում ըրաւ ժողովուրդին առատաձեռնութեանը։ Զօրավարին խօսքերը մեծ եռանդով ծափահարուեցան։

ԼՈՆՏՈՆ.— Լորտ Սալզպէրիի առողջական վիճակը գոհացուցիչ է եւ քանի մը օրէն Պոլիէոյի իր բնակարանը պիտի երթայ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիական յածաւորակ մը Բոլոն դնաց (Բոլոմպիա), վասն զի Բանամայի պարանոցին մէջ կացութիւնը ծանր է։

—Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Մ. Նահանգաց ծովային նախարարը նորէն նաւային զինուորներ պիտի ղրկէ Բանամա։

—Բոլոնէն կը հեռագրեն թէ Մ. Նահանգաց Զինչինաթի մարտանաւը ութսուն նոսաւ եւ արագհարուած երկու թնդանօթ ցամաք հաներ է հոն։

ՆԻԻ-ԵՈՐՔ.— Անգլիոյ կառավարութիւնը, որուն համար ծանուցուեցաւ թէ մեծ տէրութեանց ծանուցագիր մը ղրկած է Ռումանիոյ Հրեաներուն վիճակին վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելով, մեծ տէրութեանց կարծիքը հարցուցած է, ուզելով դիտնալ թէ կարելի՞ է համամտութեամբ հաւաքական միջոցներ ձեռք առնել։ Անգլիոյ կառավարութեան այդ ծրագիրը իբրեւ լրացուցիչ մը կը նկատուի Մ. Նահանգաց ծանուցագրին։

ԱՏԷԼԱԻԻԴ.— Հարաւային Աւստրալիոյ հիւսիսային կողմի քաղաքներուն մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեցան։ Աէլայիտի մէջ ալ ահարկու ցնցում մը զգացուելով մեծ խուճապ առաջ բերաւ։ Եկեղեցիներ եւ ուրիշ շէնքեր վնասուեցան։ Վիրաւորներ կան։

ԲԵՌԵՐՍԲՈՒՐԳ.—Հաւանական կը նկատուի որ Նիքոլա կայսրը պաշտօնէ դադրեցնէ Խարքովի կուսակալ Օպոլէնսքի իշխանը, վասն զի Ն. Վեհափառութիւնը համամիտ չէ անոր պաշտօնավարելու եղանակին։

ՊՐԻՍԼ.—Թագուհիին մահուան առթիւ Պէլճիքայի արքունիքը երեք ամիս սուգ պիտի բռնէ, ինչպէս արքունական բոլոր պաշտօնատարները։ Նախարարները երեք ամիս սեւ շղարշ մը պիտի դրեն իրենց թեւին վրայ։ Զինուորներն ալ վեց ամիս սուգ պիտի բռնեն։

—Թագուհիին ոսպիսակ զգեստներով դրուած է դագաղի մը մէջ։ Այդ դագաղը երկրորդ դագաղի մը մէջ պիտի դրուի։ Պէլճիանցին իշխանուհին երկար ատեն հեծկլտալով համբուրեց իր մօրը մարմինը։ Թագուհիին վերջին կամքին համաձայն, Սբայի եկեղեցիին մէջ կրօնական արարողութիւն կատարուելէ ետքը մարմինը Պրիւսէլ պիտի փոխադրուի։ Ցուղարկաւորութիւնը սեպտ. 27ին պիտի կատարուի։ Մարմինը մանաւոր կառախումբով Լաքէն պիտի տարուի եւ տեղւոյն եկեղեցիին մէջ մեռելական աղօթքներ կատարուելէ անմիջապէս ետքը պիտի թաղուի։ Թագաւորը պիտի որոշէ Պրիւսէլի Սէն-կիւտիւլ եկեղեցիին մէջ տեղի ունենալիք հոգեհանգստեան մեծ արարողութիւնը։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ա.ԶԴ.—Օսմ. 4% փոխառեալ պարագի պարտաթուղթերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ 1902, սեպտեմբեր 1/14էն սկսեալ պիտի կատարուի՝ պայմանաժամը սոյն թուականին լրացող թիւ 38 կտրօնին վճարումը, Դալաթիա, Օսմ. Պանքան, առաւուն ժամը 10էն մինչեւ կէս օրէն ետքը ժամը 2½, ամէն օր, բացի կիրակիէ եւ ուրբաթ օրերը՝ առաւուն ժամ 10էն մինչեւ կէս օր։ Պայմանաժամերը նախապէս աւարտած կտրօնները պէտք է ներկայացուին նոյն օրերը եւ որոշեալ ժամերուն։ Կտրօններու փոխարէն՝ որոնց պէտք է ընկերանան թուամարեալ պօրտոներ, ասոնց տէրերուն պիտի տրուի տասնցագիր մը որ արուելէն տասը օր ետքը պէտք է ներկայացուի Դալաթիա, Օսմ. Պանքային, դանձուելու համար։

ԺԱՄԱՆՑԻ ԲԱԺԻՆԸ

Մատանին սկզբան պիտանի նիւթ մըն էր քան զարդարանք մը, վասն զի Յոյները եւ Հռոմայեցիները իբրեւ կնիք կը գործածէին զայն. այս սովորութիւնը Միջին Դարու ժամանակն ալ չարունակուեցաւ։ Այն ատենուան ազնուականները դրել գիտնալը մեծ ամօթ մը համարելով՝ իրենց հրովարտակները եւ հրամանագիրները մատանիներուն քարին վրայ քանդակուած իրենց զինանշաններովը կը ստորագրէին։ Եւ այս պատճառաւ է որ մատանի մը եթէ կնիքի տեղ գործածուի «ասպէտ» կը կոչուի, իբր յիշատակ այն հին սովորութեան եւ այն ժամանակին ազնուականներուն տգիտութեանը։

Մատանին նաեւ պատուոյ եւ բարձրատիճան իշխանութեան նշան մըն էր. ինչպէս կը յիշուի, Փարաւոն իր մատանին Յովսեփայ յանձնած էր, որպէս զի ժողովուրդը ամէն կողմ իր հրամաններուն հնազանդի։ Երբ Հռոմայեցիք դեսպաններ կը ղրկէին օտար երկիրներ, անոնց պաշտօնը վաւերացնելու համար մատանի մը կը յանձնէին որուն քարին վրայ Հռոմի Հանրապետութիւնը ներկայացնող պատկեր մը փորուած էր, իբր բուն դրոշմ պաշտօնական։ Հռոմի մէջ ոսկիէ մատանի կրելու իրաւունքը չնորհուած էր միայն Ծերակոյտի անդամներուն, ասպետներուն եւ անոնց որ մեծ եւ նշանաւոր ծառայութիւններ մատուցած էին Տէրութեան։

Հետաքրքրական է նաեւ այս նկատմամբ եղած յետագայ պատմութիւնը։ Հին ատեն երբ մէկը այցելեր քաղաք մը, ամէն քաղաքացի հիւրասիրական նախանձաւորութեամբ, կ'ուզէր որ օտարականը իր տունը ընդունի, եւ այս պատճառաւ իրարու հետ կը վիճէին եւ մեծ կռիւներ կը պատահէին։ Ուստի որոշուեցաւ որ հասարակաց հրապարակի մը մէջ, սիւնի մը վրայ, քաղաքին ընտրեալները իրենց մատանիները կախեն, որոնք իրենց տիրոջը անունները պիտի կրէին։ Այելուն կ'երթար, ըստ բաղդին հատ մը կ'առնէր անոնցմէ. մատանին որ՝ որ պատկանէր, անոր տունը կ'ընդունուէր։

Մատանին իբրեւ զարդ գործածելու սովորութիւնը՝ շատ հաւանական է որ Ասիոյ մէջ ծագում առած է։ Հին ատենուան մարդիկ այնքան մատանիներ կը կրէին որ՝ իրենց մատերը գրեթէ բոլորովին ոսկիով կը ծածկուէին։ Թանկագին քարեր կը դրուագէին անոնց վրայ, եւ մեծ արուեստագէտներու քանդակագործութեամբ կը զարդարէին զանոնք։

Կային նաեւ դիւթական մատանիներ, որոնք չար աչքի ազդեցութենէ կը պաշտպանէին։ Երբ մէկու մը վրայ այս կերպ կասկած մը ըլլար՝ մոգիչ մատանին անոր աչքերուն առջեւ կը ներկայացնէին, որուն զարդարանքը եւ գեղեցկութիւնը իր ուշադրութիւնը գրաւելով՝ արգելք կ'ըլլար որ գոհարին տիրոջը վրայ չուղղէ իր աղիտաբեր նայուածքը։

Բժշկող մատանիներ ալ կային։ Անգլիացի նախկին թագաւոր մը մատանի ունէր որ լուսնոտութիւնը կը մեղմացնէր։ Հենրիկոս Ը.ինը, նոյնպէս Անգլիոյ թագաւոր, աղիքի հիւանդութեան դէմ կը գործածուէր։ Իսկ հիմա, զանազան մեծատներէ բաղդրուած՝«Երկերական մատանի» կոչուածը կը չինեն, որ կ'ըսուի թէ քանի մը հիւանդութեանց դէմ օգտակար է։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 11 Սեպտեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	31	03
Ամէնէն բարձր գին	»	31	09 ½
Ամէնէն վար գին	»	31	01 ½
Բուլգէրի երկաթուղի զոց.	ֆր.	119	50
Ամէնէն բարձր գին	»	120	⅝
Ամէնէն վար գին	»	119	50

ԲԱՑՈՒՄ 12 Սեպտեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Բ. Կ.	31	01 ½
Բուլգէրի երկաթուղի	ֆր.	119	50
Շիրիէթի Թայրիէ		28	—
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քոնէտի ժէնէրալ Օթմ.		0	10
Սօս. Օթմ. Շանմ է Վալէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		2	75
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	25
» ժուխանս		1	35
» պարտաթուղթ		496	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		498	—
Թրանսվալ		140	—
Քրէտի Ֆոնսիէ էժիպսիէն		261	50
Լավրիոմ		75	50

ՓՈԽԱՆԱԿԱԴԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Դրշ.	110	75
» » » չէք	»	110	38
Բարիզ » » »	ֆր.	22	71 ½
» » » չէք	»	22	70
Գերլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆիորը.	21	85

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Դրշ.	87	17
Անգլիական ոսկի	»	110	03
Բօլ էմբէրիտլ	»	90	—
Քրիմիք	»	51	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	02
Մէճաիք	»	102	50
Բուլգի ղղաղրամ	Օ. Ո.	8	65

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 24 Սեպտեմբեր

Անգլիական Քոնսոլիտէ	93	06
Օսմանեան Ռանթ սեռի Բ.	54	75
» » » Գ. բաց.	30	50
» » » Դ. զոց.	28	31
Օսմանեան Պանքա	12	25
Ռուսական 1890	—	—
Հելլենական 5 %	41	—
» Մոնօբոլ	44	—
Գուլկարական 1888	93	—
Էժիպսիէն իւնիֆիէ	109	—
Ֆօմինիալ	105	—
Թրանսվալ	5	50
Այտին երկաթուղի	14	50
Փոխանակագիր	25	350

ԲԱՐԻԶ, 24 Սեպտեմբեր

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		100	01
» » 3 ½ %		101	29
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Դրշ.	28	55
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. զոց.	»	28	65
« » » Բ.	»	55	50
» » » Գ.	»	30	95
Օսմ. Կայս. Պամբա	ֆր.	584	—
Օսմանիէ	»	487	—
Բուլգէրի երկաթուղի	»	122	75
Օսմ. մաքսատուն	»	511	—
Օսմ. Ռէժի	»	355

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843ԻՆ

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ 687 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւններ կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զուտակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիր. — Առատաձեռն պայմաններ, վճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Ֆ. ՀԷՌ, ընդհանուր գործակալ, Ինճէէթ խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

579

ՏՈՔԹ, ՆԻՔՕԼԱ ԿԱԼԻՆՕՍ

ԾՆՆԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍՆԱԳԻՏ

Հիւանդներ կ'ընդունի ու կը դարմանէ իր մասնաւոր դարմանատան մէջ. Ղալաթիա, Թրամվայի վրայ, Սանտրգճիլար ճառատէսի, Գարագոշ օթէլին դիմաց, լոմգաճիին խանութին վրայ, Քիւ. 97, ուր կը գտնուի ամէն օր առտուան ժամ 3էն մինչեւ իրիկուան 11։ Ջերմամիզուքիւնը (այէլ սոզուգլուղը) թէ՛ նոր սկսած եւ թէ հինաւուրց մնացած եւ անկէ ծագում առած հի անդրուքիւնները ինչպէս դժուարամիզութիւնը, յաճախամիզութիւնը, ամորձիներու ուռեցքը, միզանցքի նեղնալը, եւայլն, եւայլն կը դարմանէ բոլորովին նոր մեթոտով առանց ցաւ զգացնելու եւ քիչ ժամանակի մէջ։ Անոնք որ կը թերահաւատին, առողջանալէ առաջ ալ կրնան վճարել այցագինը։

Տոքթ. Կալինօս կատարեալ յաջողութեամբ կը բուժէ նաեւ մորթի հիւանդութիւնները։ Անոնք որ այս կարգի հիւանդութիւններու ենթակայ են եւ յուսահատած, թո՛ղ դիմեն յ'չեալ բժ'չին, ապահովապէս գոհ պիտի մնան։

ՏՈՔԹԷՕՐ Ե. ԱՐԱՊԵԱՆ

Մանօր ասամնաբոյժ Բարիզի

Ի ՍԻՐԹ ՍԸ ԲԷՕԼ, ԹԻՒ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամը 4էն 10 (Ք. Թ.)։ Բ.և Ուրբ. կէս օրէն առաջ Սիրքէճի գեղարան Նայրոս։ Իրիկի օրերը ժամադրութեամբ։

Աղքատաց ձրի 490

ԹԻ ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ Ի ԼՈՆԴՈՆ

Ընկերութեան գրամագլուխը 31 դեկ. 1898ին

162, 924, 140 ֆունտ

Ֆորկեն եկամտաբեր, ապահովագրութիւններ և լուծ՝ 31 դեկտեմբեր 1898ին

29, 765, 473 ֆունտ

Ընկերութեան հաստատութեան թուականէն այսինքն 1848է ի վեր, ապահովագրութիւններու եղած վճարումներ, կենդանի թոշակ, եւն.

362, 858, 507 ֆունտ

1898 տարուան մէջ ընկերութիւնը 6619 թոշակներ տուած է որոնց 58,680,000 ֆունտի գրամագլուխ մը կը ներկայացնեն։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն Ֆ. Պ. ԷՖՕՒՐՈՒ եւ ՈՐԴԻ, Գոլթա, Մէյլանէնէք փողոց, Ալալէմնի խան։

Մի՛ներդրեցնիր լու վարձատրութիւն տալի ըլլայ։

Փոխ-գործակալութիւն, Ղալաթիա Մէյմանէնէքի խան։

ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնեալ 1857ին Արքայական հրովարտակով, կեդրոնատեղի Ընկ. Բէօքա

ԿԵԱՆՔԻ ԾԻՐԱՂ

Վճարեալ գումարներ	Երաշխաւորական գումարներ	Ապահովագրեալ գումարներ
332 միլիոն ֆրանկ	114 միլիոն ֆրանկ	461,[illegible]3,390 ֆրանկ

Սոյն Ընկերութիւնը կեանքի վրայ կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով և անմրցելի գիներով։ Ապահովագրութիւն մահուան պարագային, շահաբաժին մասնակցութեամբ և երաշխաւորուած տոկոսի սակերով։ Ապահովագրութիւն օժիտներու և կենսատեւ թոշակներու համար։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան գրասենեակը Գալաթա Պարնաքան խան։ Ընկերութեան մասին դիմել Օմ. Կայս. Պանքային

Ընդհանուր գործակալ ամբողջ Թուրքիոյ համար
ՈՐԴԻՈ ՆԻՍԻՄ ՊԱՐՆԱԹԱՆ

747 25—53

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

HUNYADI JANOS

Անմիջական ապանով եւ զիւրին կերպով կ'ազդէ Տիեզերաճանչակ ճամբու

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԻՆ

Պանանջելու է ճեսիւեալ անունը պարունակող պիտակով օիեար

ANDREAS SAXLEHNER

Կը ծախուի դիմաւոր դեղավաճառներուն և դեղագործներուն քով։ 387

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԷՆԷՆ ԱԶԴՈՒ ԴԱՐՄԱՆԸ

Երիտասարդական զեղխութիւններէ առաջ եկած ջերմամիզութիւնն ու ամէն կարգի հոսումները թէ անխնամ ձգուելով չի դարմանուին, սոսկալի հետեւութիւններ կ'ունենան և մինչեւ իսկ որ դեղենութենէն կը զրկեն զմարդ։ Թէ նոր սկսած և թէ հինցած ջերմամիզութիւնն անվնաս կերպով ու հիմնապէս բուժելու համար ՍԱՆԴԱԼ ՍԱԼՕԼԷ ԷՄՄԻՐԻ անուամբ դեղ մը հնարուած է որ բնաւ ամոքքը չխանգարելով կարճ ժամանակի մէջ կատարելապէս կ'անհետացնէ հիւանդութիւնը, առանց հետք մը ձգելու։

Ջերմամիզութեան համար թէեւ շատ մը դեղեր կան, բայց անոնք սոսկալի խանգարելէ և միզանցքն ու ամորձիները ուռեցնելէ և հիւանդն յուսահատեցնելէ ուրիշ բանի չեն ծառայեր. մինչդեռ ՍԱՆԴԱԼ ՍԱԼՕԼԷ ԷՄՄԻՐԻ բոլորովին զերծ է այս անառողջութիւններէն։ Աւելի տեղեկութիւն մը որ այս կարգի ծանուցեալ հիւանդութեանց ենթակայ են ու չեն փութար այս գիւտական մեթոտով զատ բաստուած դեղը գնել, պարտք տեղը ժամանակ կ'ըլլան և ուղղակի կը փնտռեն իրենց առողջութիւնը։

Տանգալ Սալոլէ Էմմրին կը ծախուի մայրաքաղաքին և գաւառներու մեծ դեղատուներուն ու դեղի մթերանոցներու։ Զգուշացէք անուններու նմանութիւններէն ԷՄՄԻՐԻ անունը փնտռեցէք։

Կը ծախուի եէնի ճամի բոլոր թ ազիմ պէյի։ Սուլթան Համամ Մէկիքի, Լի օս, Պոն էյիոնօ դեղի մթերան։ Գալաթա։ Պահէ Գարու Թիւրիւքլան դեղատունը։

897 18 30

ՖԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Որ ամիսը երկու անգամ կը բաճին Լիվերբուլի եւ Արեւելից միջեւ.

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Իվէզնիա	18900	Սիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Քանատիա	4841
Լուբանիա	12950	Վէրլա	3229
Լամբանիա	12950	Բաւիա	2945
Սուլթանիա	8845	Թիրիա	2936
Ումպրիա	8128	Միբրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2858
Սէրվիա	7392	Ալէբբօ	2181
Ուրանի	7269	Շերպուրկ	1614

Դիմել առ. ՇՈՒԿ և ՍԻՒԷՐ
Joly et Seagor

Մէյմանէքի խան, Քիւ 6, 7. 8 Ղալաթիա. Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի Պօրսայի Միջերկրական եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող օրգինալ։

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Բամսէգ	3000	Թիպա	2500
Անպիս	3000	Նէբթիս	2400
Թէյսպը	3000	Օսայրիս	2250
Թեանորուս	3000	Բէբա	2250
Թարոս	3000	Սէնիրս	2000
Օսմանլի	3000	Կասաբլի	1500
Մարիոթիս	2500	Կիւլէտ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՐԼ և ԸՆԿ.
Ուրթոյ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

194 31 Ճէյմս Սդրիթ Լիվերբուլ։

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՈՒՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արիւծներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու սեռոյցէ խորտակուելէն դէմ, ինչպէս նաեւ կեանքի վրայ, ամէն կարգի պայմաններով։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,667 ֆ.
Երաշխաւորութեան գումար	12?,000,000 »
Ապահովագրութիւններուն վճարուած գումար	249,400,000 »
1901 տարուան մէջ դանձուած ապահովագին ու տոկոս	54,000,000 »

Ընդհանուր ֆնեիչ
Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ

Ընդհ. գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՕՖՈՐ ՐԼԲԲԼՆ

Ընդարձակ մանրամասնութեանց համար դիմել Ղալաթիա, քարափ ն վրայ, հին մաքսատան տեղը գործակալութեան գրասենեակը։ 524

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՌՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վճառէ ամէն տեսակ արժէթուղթեր՝ իրենց գինին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 դրչ.էն մինչեւ 100 դրչ. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը առաջ բերուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու և յաջուած պարգեւները գանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կուտայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը ի՛ր տրուի մեր կողմէ ստորագրուած և դրոշմուած։ Ասկէ զատ արժէթուղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մըն ալ կը տրուի. և գնողը նոյն տոնէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով. շահածը ամբողջապէս կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատն անգամ այս դիւրութեամբ կրնայ արժէթուղթի տէր ըլլալ, և յայտնի է որ ամսական 20 դրչ ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չպատճառեր և ամէն մա դու դիւրամատչելի ըլլալով. ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, և եթէ երբէք չշահի ալ. իր վճարումները ետ ստանալու։ յատուկ ինչպէս արժէթուղթի տէր պիտի ըլլայ, որ իրեն համար շահաբաժիններ մըն է։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԷՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

ԷԼԷԳՍԷՔ Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1089	Գօմս	1497	Կօգօ	1011	Մարմս	724	Բօգարիս	186
Այէբթ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօնոս	1695	Մարէնկօ	2273	Մարֆօ	1113
Անմէլս	1341	Գորսս	895	Հիրս	775	Մարգէլլս	3709	Ցիրիս	1735
Արիսօսգս	2377	Տիսս	4311	Հիսակկս	1581	Միրքատս	3557	Միլիս	1193
Գասանս	1822	Տօմինս	937	Հինաու	3720	Միլս	1057	Սբէբս	1200
Գօրտինս	1264	Տուրս	2383	Հօրատիս	3600	Մօնդէպէլլս	1735	Թասոս	1328
Գրանս	1076	Տրարս	1713	Հումպէրտ	595	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրիլնս	841	Տինամս	504	Իակս	2354	Նէբս	1083	Թօրիս	3827
Գրֆֆալս	4431	Էպրս	2464	Իտանս	5540	Օճիս	4100	Թօլէտս	1470
Գէյրս	1671	Էլսորատս	1820	Ճիլնս	1080	Ընդարիս	4036	Թորրիտս	487
Գալիբաս	1337	Էրսազս	1841	Ֆլէսս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2429
Գամէս	1244	Ֆիտս	954	Ֆօլբինս	2307	Բալէրմս	1637	Վասրս	1914
Գազզս	1094	Ֆինլանտ	1828	Ֆօմնս	1700	Բօլս	510	Վլոս	1289
Զիբաս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիանթս	2229	Վօլթուրնս	2396
Միսէրս	1831	Ֆրանչիսբս	4382	Լէբանդս	2272	Բինպատս	1663	Եէտս	1850
Գիրս	2697	Կալիլէս	3060	Լիվերնս	1643	Բօլլս	1613	Զէրս	1200
Գոլօրատս	4235	Կիդանս	1243	Լօրէնցս	3191	Բօսէս	1789		

Տայսօ շոգենաւը նաւարկեալ Բիզերտին, ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս կը սպասուի ամսոյս 25ին։

Քօնկօ շոգենաւը, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հրլ և ամսոյս 26ի պիտի մեկնի ուղղակի Գոլոս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՆԻՐԶՕՏ

Թ. 23—24 Գիւշիւք Մէյլէք խան, Ղալաթիա 377

COMP. RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Դշ. 10/23 Օտեսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 11/24 Իզմիր, Բիրէ. Աղեքսանդրիա, ժամը 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Ալեքսանդրիայէն (Բորդ-Սայիտ, Եաֆա. Գէրուա, Թաքապուլուս-Շամ։
Եշ. 12/25 Սկիվստարլ ժամը 1ին միջօրէէն առաջ։
Ուր. 13/26 Օտեսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Շբ. 14/27 Տարտանէլ, Սիմորոգ, Սեպանիկ, Իզմիր, Քիոս, Թարապուլուս-Շամ, Գէրուա, Եաֆա, Բորդ-Սաիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէի։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒՔՆԵՐ

Սեպտ. 29ի Աճապոյի Անտ. Եղբ.էն։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Սեպտ. 30ին Ճապոնի, ուղ. Մարսիլիա։

Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար։

Առաջին կարգ 245 ֆրանք. Բ. կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գալաթայի Թոփ Հանէ Քարափնի վրայ։ 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՖՐԼՏ. ԼԼԷԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի եւ Արեւելից միջեւ բանող օրգ.

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վիքտորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմենեան	10500	Եմիրշիրն	3500
Բէսարիան	10500	Արիժան	3000
Լանքասդրիան	9000	Այմերիան	3800
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլտսիան	8000	Աթէնիան	2500
Ձորտիան	8000	Անտալուզիան	2500
Ֆսսդոնիան	8000	Ալդաշիրն	2500
Ֆիրմինիան	8000	Էլսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինձօ	900
Վալսնիան	3700	Օրօրդ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆալպան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն ապուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը դրկել շոգենաւէն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել
ԷՏՎԱՐ ԼԱՅՏՆԵՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
մաքսատան հին տեղը
600

Աշխատասէր ՋԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ (3)

ՈՒՂՂԱԿԻ ՄԵԹՈԴԸ

ԿԵՆԴԱՆԻ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԷՋ

(ԸՍՏ ԲՈՒԼ ԲԱՌԻՆԻ)

Շատ տղաք միեւնոյն ժամանակ կը սովրին պրրթօն ու ֆրանսերէն, պասք ու սպաներէն, կոլուա ու անգլերէն, չուէտերէն ու ֆինլանտերէն, հայերէն ու թուրքերէն, բայց ասով անոնց իմացականութիւնը ծանրաբեռնուած չի թուիր, այլ ընդհակառակը այս երկլեզեան (bilingues) տղաք յաճախ ուրիշներէ աւելի խելացի կ'երեւին։

9. Դարձեալ, նմանողութի՛ւնն է, ո՛չ թէ շարադասութիւնը, որ պարտի բանաւոր (rationelle) մեթոտի մը խարխսը ըլլալ օտար լեզուի մը տիրանալու համար, երբ խնդիրը ո՛չ թէ այլ եւս մանկեկի մը վրայ է՝ որ խօսիլ չգիտէ դեռ, այլ տղու մը վրայ՝ որ արդէն կը ժառանգէ լեզու մը եւ պարտի ուրի՛շ լեզու մը սովրիլ։ Բոլոր անոնք՝ որ կ'ուզեն բարեկարգել դասաւանդութիւնը, համամիտ են այս մասին, ու ամենուն կարծիքն այս է թէ նախայիշեալ նմանողութիւնը պարտի կերպարանակից ըլլալ, իր ընդհանուր գիծերուն մէջ, մանկիկին ինքնաբուխ նմանողութեան հետ։ Արդարեւ այս կարգապարին մէջ ձուլուած է մեր ամբողջ դրութիւնը. ա՛յն պարզ իրողութիւնը թէ մանկիկը կը սովրի իր լեզուն ու կրկնայ մէկէ աւելի լեզուներ սորվիլ, մեզ մատնացոյց կ'ընէ թէ լաւ մեթոտ մը կը ժառանգէ, եւ թէ լաւ պիտի ընենք զայն իրր ուղղեցոյց ընտրելով։

10. Սակայն եւ այնպէս, յառաջդիմաստէր մանկավարժներէն մեծագոյն մասին կարծիքն է թէ հարկ չէ տարկաբար ընդօրինակել փոքրիկ մանուկին «բնական մեթոտ»ը, երբ կ'ուզուի ուսուցանել չափահաս աշակերտի մը։ Պարագաները նոյն չեն այլ եւս. ինչ ինչ տեսակէտներով, նուազ նպաստաւոր են, մինչդեռ աւելի նպաստաւոր էին ուրիշ տեսակէտներով։ Աշակերտն այլ եւս՝ փոքրիկ մանուկին չափ՝ չունի համատիճան հակում անխորտուբդ նմանողութեան։ Նա ունի խորհելու այնպիսի սովորութիւններ, իր միտքն արտայայտելու այնպիսի կերպեր, որոնք իրեն համար երկրորդ բնութիւն դարձած են, եւ որոնցմէ հազի՛ւ կը ընենայ հրաժարիլ։ Վերջապէս, ուրի՛շ բան ունի ընելիք. նա չի կրնար իր բոլոր ժամանակն անցնել լեզուս մը սովրելով, եւ իր կրթիչները չեն կրնար իրենց բոլոր ժամանակն անցընել անոր լեզու մը սովրեցնելով։ Ասոր փոխարէն, իր միտքը զօրացած է, ինքը վարժուած է տրամաբանելու, գիտէ թափել կամքի ճիգ մը, կը սկսի հանձնել իր առանձնայատուկ լեզուն, զոր բաւական համարած է նախ գիտնալ։ Մանաւանդ մինչդեռ մանուկը միաժամանակ կը ստանար բառերն ու առանց պատկերացուցած գաղափարները — կը վարժուէր եթէ կրնայ ըսուիլ խորհելու եւ միանգամայն խօսելու—, մեր աշակերտն արդէն բաւական ճշգրիտ ու կատարեալ գաղափարներ կազմած է զինքը շրջապատող բոլոր առարկաներուն վրայ, պարտի միայն վարժուիլ նոր կերպով մը արտայայտելու իր գաղափարները, նոր զգեստով մը զրուագելու իր մտածումը։

11. Անտեղեթի պիտի ըլլար դասաւանդութեան մէջ ի նկատ չառնել մանուկի մը ու տասերկու կամ տասներեքնեայ տարեկան աշակերտի մը միջեւ կեցած տարբերութիւնը։ Կան սակայն ա՛նպիսի ուսուցիչներ՝ որոնք անկատ թողելով այս կէտը, փորձած են տառապէս գործադրել «բնական մեթոտ»ը (միթէ ա՛նպէսի առաջ տարած են այդ սկզբունքին սէրը՝ մինչեւ իրենց թեւերը ծալել կենալ իրենց աշակերտներուն հանդէպ, բան մը ըսելու համար՝ սպասելով որ խօսակցութեան նիւթ մը ինքնին ներկայանայ «բնականօրէն»)։ Ասոնց տուած արդիւնքները նուազ ոգորմելի են անշուշտ՝ քան դասական ուսուցիչներուն տուած արդիւնքները, բայց շատ փայլուն չեն առնասարակ։

12. Բանաւոր մանկավարժութիւն մը, ընդհակառակը, պարտի իր մեկնակէտ ընդունիլ ինքնաբուխ նմանողութիւնը. հետաքրքրուիլ թէ այդ նմանողութիւնն ինչ բանի մէջ թերակատար է՝ լեզուի մը ա՛բբգ ու ապահով կերպով տիրանալու տեսակէտով, ու այսպէս հաստատել կենդանի լեզուներուն վարժարանական դասաւանդութեան լաւ մեթոտի մը սկզբունքները, մեթոտի մը՝ որ կրնայ թերիւս կոչուիլ, մէկ կողմէն դասական մեթոտին, միւս կողմէն բնական մեթոտին իրր հակադիր. պատճառաբանուած նմանողութեան մեթոտ։

Փորձենք արագօրէն ուրուագծել անոր սկզբնաւորութիւնները։ Այս ուսումնասիրութեան նիւթը կազմող մանաւոր հարցումին պատասխանը գրեթէ ինքնին պիտի ներկայանայ։

13. Փոքրիկ մանուկն ի՞նչպէս կը սովրի իր լեզուն։

Նախ եւ առաջ, միշտ համանման պարագաներու մէջ լսելով հնչիւններու, ինչ ինչ բաղկացութիւններու արտասանութիւնը, կը վարժուի իմաստ մը կապել այս բաղկացութիւններուն. կը վարժուի հասկնալ, նախ՝ խօսքեր, յետոյ անջատ բառեր։ Ընդհանուր, երբ նմանօրինակ պարագաներ ներկայանան, կը վարժուի նմանելու, աւելի կամ նուազ լաւ կերպով կրկնելու այս խօսքերն ու այս բառերը։ Ցարտաեւ կրկնութիւններու շնորհիւ, կը սովորի՝ առանց խորհրդածութեան մեծ հիգ մը թափելու՝ վերարտադրել ա՛յն խօսքերն ու ա՛յն բառերը՝ զորս կ'արտակոչեն (à voquer) պարագաները։ Վերջապէս, հանգիստութեան (analogie) աչխատանքի մը միջոցաւ, ինքն ալ կը վարժուի կազմելու իր պէտքերուն պատչաճ նորանոր խօսքեր, իր ճանչցած բառերը բաղկացնելով իր արդէն ժառանգած խօսքերուն նախապիպին համաձայն։ Երբ հոն հասնի, գիտէ խօսիլ։ Անտարակոյս, անոր կը մնայ հետզհետէ ճոխացնել իր բառամթերքը, ինչպէս եւ զտնել նորանոր դարձուածներ ու ասացուածներ (այս իմաստով, առանց ծայրը չի գար երբեք). բայց էական մասը կատարուած է, նա տիրացած է իր լեզուին։

Միեւնոյն ընդհանուր ընթացքին պիտի հետեւինք, բայց աստիճանաւորելով դժուարութիւնները, ա՛յնպէս ինն կարգադրելով՝ որ կարելի ըլլայ խնայել ժամանակն ու ջնջել ինչ որ օգտակար չէ ուղղակի։

14. Նախ եւ առաջ, հասկցնելուն վրայ է խնդիրը։ Նոյն ինքն փոքր մանուկը կը սկսի նախ լսել շատ մը բաներ՝ զորս չի հասկնար։ Ցաճախ միեւնոյն բացատրութեան ստէպ կրկնուիլը լսած ըլլալով՝ միայն կը յաջողի ըմբռնել անոր միտքը. յաճախ նաեւ թիւր կը հասկնայ զայն, այնպէս որ կը պարտաւորի ապագային մէջ ուղղել այս մասին կազմած գաղափարը (*)։ Այս պարագան կ'ենթադրէ մեծ վատնում մը ժամանակի, որ ճշմարտապէս կը կորսուի լեզուին տեսակետով, ինչ որ սակայն հարկաւորապէս անպատեհութիւն մը չէ փոքրիկ մանուկին պարագային մէջ, քանի որ այս ժամանակը թերեւս օգտակարապէս կը գործածուի մտածումի զարգացման համար։ Մեր դասաւանդութեան մէջ, ընդհակառակը, պէտք չէ որ ընենք ո՛ր եւ է բան՝ որուն իմաստն խօսկոն չըմբռնուի տղուն կողմէն։ Մէկէ աւելի նպատակարմար կանոններ կան այս մասին։

(*) Նշդայրներէն մէկուն փոքրիկ աղջիկը վարժուած է Mars (Արէս) անունով ճանչնալ սեւամազ սկիւռիդ մը։ Օր մը, սպիտակամազ սկիւռիդ մը տեսնելով, կը գոչէ. «Tiens ! voilà un mars blanc.» —իրեն համար, Mars յատուկ անունն ունէր ա՛յն իմաստով՝ զոր մեզ համար ունի սկիւռիդ (caniche) հասարակ անունը. աղջիկը սխալ էր իր ծնողքին լեզուն, ընդհանրացուցած էր մասնաւոր բառ մը։ Ահա ա՛յսպէս կը ձեւափոխեն լեզուները, համեմատեցէք foie (ficatum էն), iecnr ficatum (foie aux figues՝) հետ. frue, (froiaէն), parcus de Troia՝ (un porc Troyen ին) հետ։

(Շարունակելի)